

Ministerstwo Finansów
Ministry of Finance
Departament Polityki Makroekonomicznej
Macroeconomic Policy Department

Polska

Poland

**Statystyka Finansów Sektora Instytucji
Rządowych i Samorządowych**
Government Finance Statistics

2002-2013

Według metodologii MFW
According to the IMF methodology

GFSM 2001

Warszawa 2015

Warsaw 2015

Osoba do kontaktu/ Contact person:

Bożena Borecka, e-mail: Bozena.Borecka@mofnet.gov.pl

tel: +48 22 694 51 35

Table of Contents

I. Methodological notes.....	6
II. Units of General Government 2013.....	8
III. Financial operation General Government 2002-2013.....	12
IV. Summary Tables	
Statement of Government Operations 2002 – 2013.....	31
Statement of Government Operations to GDP Ratio 2002 – 2013.....	33
Statement of Government Operations – Structure 2002 – 2013.....	35
Statement of Sources and Uses of Cash 2002 – 2013.....	37
Statement of Sources and Uses of Cash to GDP Ratio 2002 – 2013.....	39
Statement of Sources and Uses of Cash – Structure 2002 – 2013.....	41
Outlays by Functions of Government 2002 – 2013.....	43
Outlays by Functions of Government to GDP Ratio 2002 – 2013.....	45
Outlays by Functions of Government – Structure 2002 – 2013.....	47
V. Government Finance Statistics Tables 2002	
Statement I – Statement of Government Operations.....	49
Statement II – Statement of Sources and Uses of Cash.....	50
Table 1 – Revenue.....	51
Table 2 – Expense.....	53
Table 3 – Transactions in Assets and Liabilities.....	54
Table 6 – Balance Sheet.....	57
Table 7 – Outlays by Functions of Government.....	58
Table 8 – Transactions in Financial Assets and Liabilities by Sectors.....	59
Annex 1 – Consolidation Table.....	60
VI. Government Finance Statistics Tables 2003	
Statement I – Statement of Government Operations.....	61
Statement II – Statement of Sources and Uses of Cash.....	62
Table 1 – Revenue.....	63
Table 2 – Expense.....	65
Table 3 – Transactions in Assets and Liabilities.....	66
Table 6 – Balance Sheet.....	69
Table 7 – Outlays by Functions of Government.....	70
Table 8 – Transactions in Financial Assets and Liabilities by Sectors.....	71
Annex 1 – Consolidation Table.....	72
VII. Government Finance Statistics Tables 2004	
Statement I – Statement of Government Operations.....	73
Statement II – Statement of Sources and Uses of Cash.....	74
Table 1 – Revenue.....	75
Table 2 – Expense.....	77
Table 3 – Transactions in Assets and Liabilities.....	78
Table 6 – Balance Sheet.....	81
Table 7 – Outlays by Functions of Government.....	82
Table 8 – Transactions in Financial Assets and Liabilities by Sectors.....	83
Annex 1 – Consolidation Table.....	84
VIII. Government Finance Statistics Tables 2005	
Statement I – Statement of Government Operations.....	85
Statement II – Statement of Sources and Uses of Cash.....	86
Table 1 – Revenue.....	87
Table 2 – Expense.....	89
Table 3 – Transactions in Assets and Liabilities.....	90
Table 6 – Balance Sheet.....	93
Table 7 – Outlays by Functions of Government.....	94

Table 8 – Transactions in Financial Assets and Liabilities by Sectors.....	95
Annex 1 – Consolidation Table.....	96
IX. Government Finance Statistics Tables 2006	
Statement I – Statement of Government Operations.....	97
Statement II – Statement of Sources and Uses of Cash.....	98
Table 1 – Revenue.....	99
Table 2 – Expense.....	101
Table 3 – Transactions in Assets and Liabilities.....	102
Table 6 – Balance Sheet.....	105
Table 7 – Outlays by Functions of Government.....	106
Table 8 – Transactions in Financial Assets and Liabilities by Sectors.....	107
Annex 1 – Consolidation Table.....	108
X. Government Finance Statistics Tables 2007	
Statement I – Statement of Government Operations.....	109
Statement II – Statement of Sources and Uses of Cash.....	110
Table 1 – Revenue.....	111
Table 2 – Expense.....	113
Table 3 – Transactions in Assets and Liabilities.....	114
Table 6 – Balance Sheet.....	117
Table 7 – Outlays by Functions of Government.....	118
Table 8 – Transactions in Financial Assets and Liabilities by Sectors.....	119
Annex 1 – Consolidation Table.....	120
XI. Government Finance Statistics Tables 2008	
Statement I – Statement of Government Operations.....	121
Statement II – Statement of Sources and Uses of Cash.....	122
Table 1 – Revenue.....	123
Table 2 – Expense.....	125
Table 3 – Transactions in Assets and Liabilities.....	126
Table 6 – Balance Sheet.....	129
Table 7 – Outlays by Functions of Government.....	130
Table 8 – Transactions in Financial Assets and Liabilities by Sectors.....	131
Annex 1 – Consolidation Table.....	132
XII. Government Finance Statistics Tables 2009	
Statement I – Statement of Government Operations.....	133
Statement II – Statement of Sources and Uses of Cash.....	134
Table 1 – Revenue.....	135
Table 2 – Expense.....	137
Table 3 – Transactions in Assets and Liabilities.....	138
Table 6 – Balance Sheet.....	141
Table 7 – Outlays by Functions of Government.....	142
Table 8 – Transactions in Financial Assets and Liabilities by Sectors.....	143
Annex 1 – Consolidation Table.....	144
XIII. Government Finance Statistics Tables 2010	
Statement I – Statement of Government Operations.....	145
Statement II – Statement of Sources and Uses of Cash.....	146
Table 1 – Revenue.....	147
Table 2 – Expense.....	149
Table 3 – Transactions in Assets and Liabilities.....	150
Table 6 – Balance Sheet.....	153
Table 7 – Outlays by Functions of Government.....	154
Table 8 – Transactions in Financial Assets and Liabilities by Sectors.....	155
Annex 1 – Consolidation Table.....	156
XIV. Government Finance Statistics Tables 2011	
Statement I – Statement of Government Operations.....	157
Statement II – Statement of Sources and Uses of Cash.....	158
Table 1 – Revenue.....	159
Table 2 – Expense.....	161

Table 3 – Transactions in Assets and Liabilities.....	162
Table 6 – Balance Sheet.....	165
Table 7 – Outlays by Functions of Government.....	166
Table 8 – Transactions in Financial Assets and Liabilities by Sectors.....	167
Annex 1 – Consolidation Table.....	168
XV. Government Finance Statistics Tables 2012	
Statement I – Statement of Government Operations.....	169
Statement II – Statement of Sources and Uses of Cash.....	170
Table 1 – Revenue.....	171
Table 2 – Expense.....	173
Table 3 – Transactions in Assets and Liabilities.....	174
Table 6 – Balance Sheet.....	177
Table 7 – Outlays by Functions of Government.....	178
Table 8 – Transactions in Financial Assets and Liabilities by Sectors.....	179
Annex 1 – Consolidation Table.....	180
XVI. Government Finance Statistics Tables 2013	
Statement I – Statement of Government Operations.....	181
Statement II – Statement of Sources and Uses of Cash.....	182
Table 1 – Revenue.....	183
Table 2 – Expense.....	185
Table 3 – Transactions in Assets and Liabilities.....	186
Table 6 – Balance Sheet.....	189
Table 7 – Outlays by Functions of Government.....	191
Table 8 – Transactions in Financial Assets and Liabilities by Sectors.....	192
Annex 1 – Consolidation Table.....	193

Methodological notes

Data are presented in accordance with the International Monetary Fund methodology valid since 2001

The general government sector consist of:

- the central level, comprising the state budget, extra-budgetary units of central government, social security funds,
- the local level, comprising the budgets of local self-government entities, extra-budgetary units of local government.

In accordance with the methodology of the International Monetary Fund, data for the general government are presented on an accrual basis, and from the point of view of transactions of this sector with other economic sectors, so after the consolidation of internal transfers, i.e. after the following:

- intragovernmental consolidation - the elimination of financial transactions within the framework of structures comprising a given level (e.g. on the central level between the state budget and other entities of central level, on the local level between budgets of self-government entities and other entities of local level),
- intergovernmental consolidation - the elimination of transactions between the organs of central and local level.

Revenue and expense are transactions affecting net worth of the general government sector.

The net operating balance equals revenue minus expense (and the equivalent change in net worth due to transactions). The gross operating balance does not include consumption of fixed capital as an expense.

Transactions in non-financial assets record transactions that change general government sector holdings of fixed assets, inventories, valuables, and non-produced assets, e.eg patents, leases.

Net lending (+) or borrowing (-) is defined as the net acquisition of financial assets minus the net incurrence of liabilities. It is also equal to the net operating balance minus the net acquisition of non-financial assets. Net lending (+) or borrowing (-) is a measure indicating the extent to which general government sector is either putting financial resources at the disposal of other sectors in the economy or utilizing the financial resources generated by the other sectors.

Transactions in financial assets and liabilities record transactions that change general government sector holdings of financial assets and liabilities. The financial assets are mainly claims on other institutional units and therefore have counterpart liabilities.

Valuation of assets and liabilities: market value for liabilities concerning state treasury securities, nominal value for the rest of the liabilities and for the assets, end-of-year exchange rates for foreign debt.

Outlays are defined as the sum of expenses and net acquisition of non-financial assets (the acquisition minus disposals).

Uwagi metodologiczne

Dane opracowano zgodnie z metodologią Międzynarodowego Funduszu Walutowego, obowiązującą od 2001 r.

Sektor instytucji rządowych i samorządowych składa się:

- ze szczebla centralnego obejmującego: budżet państwa, jednostki pozabudżetowe budżetu państwa, fundusze ubezpieczeń społecznych,
- ze szczebla lokalnego obejmującego: budżety jednostek samorządu terytorialnego, jednostki pozabudżetowe samorządu terytorialnego.

Zgodnie z metodologią Międzynarodowego Funduszu Walutowego dane dla sektora instytucji rządowych i samorządowych prezentowane są w ujęciu memoriałowym oraz z punktu widzenia transakcji tego sektora z innymi sektorami gospodarki, tj. po skonsolidowaniu transferów wewnętrznych, czyli dokonaniu:

- konsolidacji wewnątrzszczeblowej - wyeliminowaniu transakcji w ramach struktur wchodzących w skład danego szczebla (na szczeblu centralnym między budżetem państwa a pozostałymi elementami szczebla centralnego, na szczeblu lokalnym między budżetami jednostek samorządu terytorialnego a pozostałymi elementami szczebla lokalnego),
- konsolidacji międzyszczeblowej - wyeliminowaniu transakcji pomiędzy organami szczebla centralnego i lokalnego.

Dochody i wydatki to transakcje wpływające na wartość netto sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Saldo operacyjne netto (dochody minus wydatki) reprezentuje zmianę wartości netto w wyniku transakcji. Saldo operacyjne brutto nie uwzględnia jako wydatku amortyzacji środków trwałych.

Transakcje w niefinansowych aktywach są to transakcje zmieniające stan posiadanych przez sektor instytucji rządowych i samorządowych: środków trwałych, zapasów, aktywów o wyjątkowej wartości oraz aktywów nieprodukowanych, jak np. patenty, dzierżawy.

Wierzytelności (+) lub zobowiązania (-) netto definiowane są jako nabycie netto finansowych aktywów minus zaciągnięcie zobowiązań netto lub jako saldo operacyjne netto minus nabycie netto niefinansowych aktywów. Wierzytelności (+) lub zobowiązania (-) netto to miara wskazująca, na ile sektor instytucji rządowych i samorządowych oddaje swoje zasoby finansowe do dyspozycji innych sektorów czy też korzysta z takich zasobów generowanych przez inne sektory.

Transakcje w finansowych aktywach i zobowiązaniach są to transakcje zmieniające wartość posiadanych przez sektor instytucji rządowych i samorządowych aktywów i pasywów finansowych. Aktywa finansowe są to przede wszystkim roszczenia w stosunku do innych jednostek instytucjonalnych, stanowią zatem zobowiązania u strony przeciwnej.

Wycena należności i zobowiązań: wartość rynkowa dla zobowiązań dotyczących papierów wartościowych skarbu państwa, wartość nominalna dla pozostałych zobowiązań i należności, kurs walutowy na koniec roku dla wyceny zadłużenia zagranicznego.

Nakłady oznaczają sumę wydatków i nabycia netto niefinansowych aktywów (nabycie minus zbycie).

Units of General Government, (2013)

1. Central Government:

1.1. Budgetary central government (State Budget)

Chancellery of the President, Chancellery of the Sejm (lower house of the Polish Parliament), Chancellery of the Senat (upper house of the Polish Parliament), Supreme Court, Supreme Administrative Court, Constitutional Tribunal, Supreme Chamber of Control (audit), Human Rights Defender, National Broadcasting Council, National Electoral Office, National Labour Inspectorate, Institute of National Remembrance, Courts, Chancellery of the Prime Minister, Insurance and Pension Funds Supervisory Commission (until 2006), Polish Securities and Exchange Commission (until 2006), Polish Financial Supervision Authority (since 2006), Energy Regulatory Authority, Office for Competition and Consumer Protection, Office for War Veterans and Victims of Oppression, Internal Security Agency, Central Anti-Corruption Bureau (since 2006), Foreign Intelligence Agency, Central Statistical Office, State Mining Authority, Polish Patent Office, Central Office of Measures, Polish Committee for Standardization, National Atomic Energy Agency, Office for Railway Transport, Government Legislation Centre, Office of Telecommunications and Post Regulation (until 2007), Office of Electronic Communications (since 2007), Commissioner for Children's Rights, Commissioner for Patient's Rights, Inspector General for the Protection of Personal Data, Government Center for Strategic Studies (until 2006), National Council of the Judiciary of Poland, Public Procurement Office, State Treasury Solicitor's Office, Ministries, Regional Audit Chambers, Voivodship offices, Local Government Courts for Financial Cases.

1.2. Extra-budgetary units/entities:

Auxiliary units (until 2010), Budgetary establishments (until 2010), Special units (until 2004), own revenues of budget units (from 2005 to 2010), motivation funds (until 2010), Account of budgetary units operating abroad (since 2012), Logistic Services Centre (since 2010), Baltic Institution of Budgetary Economy "Baltica" (since 2011), "Bielik" - Institution of Budgetary Economy of Podlasia (since 2011), "Carpatia" Institution of Budgetary Economy of Subcarpathia (since 2011), Central Resort of Computing (since 2011), Central Resort of Geodetic and Cartographic Documentation (since 2011), Central Sports Centre (since 2011), Centre of Support for the Chancellery of the President (since 2011), Common Service Centre (since 2011), Department of NATO's Investments (since 2011), Educational Publishing House "Parpamedia" (since 2011), "Jurata" - Prophylactic Health Centre (since 2011), "Mazovia" Institution of Budgetary Economy of Mazovia (since 2011), "Pomerania" - Institution of Budgetary Economy of Pomerania (since 2011), Western Institution of Budgetary Economy "Piast" (since 2011), Statistical Education and Research Centre (since 2012), Purchasing Centre for Judiciary - Institution of Budgetary Economy (since 2012), Alimony Fund (until 2004, in liquidation), State Veterans' Fund (until 2006), Agricultural Land Protection Fund (until 2010), Employee Guaranteed Benefits Fund, Arts Promotion Fund, Central Fund for Management of Geodetic and Cartographic Resources, National Fund for Environmental Protection and Water Management, State Fund for Rehabilitation of the Disabled, Central Record of Drivers and Vehicles Fund (since 2005), Public Security Modernization Fund (since 2005), Armed Forces Modernization Fund (since 2005), Polish Science and Technology Fund (since 2005), Fund for Assistance to Victims and Post-Penitentiary Aid (since 2005), Culture Promotion Fund (since 2005), Reprivatization Fund (since 2005), Entrepreneurs Restructuring Fund (since 2005), Physical Education Development Fund (since 2005), Professional Activation of Convicted and Prison Enterprises Development Fund (since 2005), State Treasury Fund (since 2005), Police Support Fund (since 2005), Pupils' Sport and Recreation Classes Fund (since 2005), Compensation Fund (since 2006), Border Guard Support Fund (since 2010), Gambling Problem Solving Fund (since 2010 r.), Support Fire Brigade Fund (since 2011), Agency of Military Property, Agency of Restructurization and Modernization of Agriculture, Agency of Material Stocks, Agricultural Market Agency (since 2004), Polish Agency for Enterprise Development, Military Agency for Housing, Agricultural Property Agency; Agricultural Property Resource of the State Treasury, Polish Confederation of Sport (until 2005), Polish Centre for Accreditation, Polish Academy of Science, Polish Organization of Tourism, Transportation Technical Supervision, Office of Technical Inspection, Agricultural Advisory Centre in Brwinów, Insurance Ombudsman Office, Polish Institute of International Affairs, Polish Film Institute (since 2005), Health care institutions, Cultural institutions, Universities, National School of Public Administration, Polish National School of Judiciary and Public Prosecution, National Centre for Research and Development (since 2009), Agency of Medical Technology Assessment (since 2009), National Science Centre (since 2010), Research Centre for Cultivar Testing (since 2011), Centre for Polish-Russian Dialogue and Understanding (since 2011), Polish Information and Foreign Investment Agency (since 2008), National Road Fund (since 2005), Railway Fund (since 2009), Municipal Investments Development Fund (since 2009), National Capital Fund (since 2009), Student Loan and Credit Fund (since 2009), Technology Credit Fund (since 2009), Thermomodernization Fund (since 2009), Zone Fund (since 2009), Inland Waterways Fund (since 2009), Subsidy Fund (since 2011), Centre for Eastern Studies (since 2012), National Parks (since 2012), Central Forensic Laboratory of the Police (since 2013), Bank Guarantee Fund (since 2013), health care institution in the form of companies (since 2013), National

Air Aviation Services (since 2013), Centre of Scientific Research Olsztyn (since 2013), Operator ARP LLC (since 2013), Wrocław University Press (since 2013), hospitals in the form of research institutions (since 2013).

1.3. Social security funds:

Administrative Fund, Pension and Disability Fund (for farmers), Motivation Fund (since 2005), Prevention and Rehabilitation Fund, Contributions Fund, Labour Fund, Social Insurance Fund, Demographic Reserve Fund, Bridge Pension Fund (since 2010), Social Insurance Institution, National Health Fund (until 2002 health funds included in local governments).

2. Local Governments:

Budgets of territorial government units: Districts (16 units and of 2012), Counties (380 units and of 2012), Communes (2479 units and of 2012)

Local extra-budgetary units/entities:

Auxiliary units (until 2010), Budgetary establishments, Special units (until 2004), own revenues of budget units (since 2005), Local Funds for Management of Geodetic and Cartographic Resources (until 2010), Local Funds for Protection of Agricultural Land (until 2010), Local Funds for Environmental Protection and Water Management (until 2010), Regional Funds for Environmental Protection and Water Management, Cultural institutions, Health care institutions, Agricultural advisory units, Regional Road Transport Centres (since 2008), Agency for Regional Development "Marr" (since 2008), Agency for Regional Development Lower Silesia in Szczawno-Zdrój (since 2008), Agency for Regional Development of Łódź (since 2008), Agency for Regional Development Upper Silesia (since 2008), Bełchatowski-Kleszczowski Industrial & Technological Park (since 2008), Bieszczadzka Agency for Regional Development (since 2008), Działowska Development Agency (since 2008), Entrepreneurship Centre in Wola (since 2008), Municipal Swimming Pool "Nawa" in Skierniewice (since 2008), Public Transport Authority in Elbląg (since 2008), Railways Lower Silesia (since 2008), Regional Railways (since 2008), Sports and Recreation Centre in Zgorzelec (since 2008), Sports and Recreation Grounds "Miłosna" (since 2008), Świętokrzyskie Centre for Innovation and Technology Transfer (since 2008), Warmińsko-Mazurska Agency for Regional Development (since 2008), Władysław Reymont Airport of Łódź (since 2008), Zachodniopomorska Agency for Regional Development (since 2008), health care institutions in the form of companies (since 2013).

Zakres sektora instytucji rządowych i samorządowych, (2013)

1. Instytucje rządowe na szczeblu centralnym:

1.1. Jednostki Budżetowe (budżet państwa):

Kancelaria Prezydenta RP, Kancelaria Sejmu, Kancelaria Senatu, Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny, Trybunał Konstytucyjny, Najwyższa Izba Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Krajowe Biuro Wyborcze, Państwowa Inspekcja Pracy, Instytut Pamięci Narodowej, Sądy Powszechne, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Komisja Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych (do 2006), Komisja Papierów Wartościowych i Giełd (do 2006 r.), Komisja Nadzoru Finansowego (od 2006), Urząd Regulacji Energetyki, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne (od 2006), Agencja Wywiadu, Główny Urząd Statystyczny, Wyższy Urząd Górniczy, Urząd Patentowy RP, Główny Urząd Miar, Polski Komitet Normalizacyjny, Państwowa Agencja Atomistyki, Urząd Transportu Kolejowego, Rządowe Centrum Legislacji, Urząd Regulacji Telekomunikacji i Poczty (do 2007), Urząd Komunikacji Elektronicznej (od 2007), Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Pacjenta, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, Rządowe Centrum Studiów Strategicznych (do 2006), Krajowa Rada Sądownictwa, Urząd Zamówień Publicznych, Prokuratura Generalna Skarbu Państwa, Ministerstwa, Regionalne Izby Obrachunkowe, Budżety Wojewodów, Samorządowe Kolegia Odwoławcze.

1.2. Jednostki pozabudżetowe budżetu państwa:

gospodarstwa pomocnicze (do 2010 r.), zakłady budżetowe (do 2010 r.), środki specjalne (do 2004 r.), dochody własne jednostek budżetowych (od 2005 r. do 2010 r.), fundusze motywacyjne (do 2010 r.), państwowe jednostki budżetowe mające siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (od 2012), Centrum Usług Logistycznych (od 2010 r.), Bałtycka Instytucja Gospodarki budżetowej „Baltica” (od 2011 r.), Podlaska Instytucja Gospodarki budżetowej „Bielik” (od 2011 r.), Podkarpacka Instytucja Gospodarki Budżetowej „Carpatia” (od 2011 r.), Centralny Ośrodek Informatyki (od 2011 r.), Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej (od 2011 r.), Centralny Ośrodek Sportu (od 2011 r.), Centrum Obsługi Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (od 2011 r.), Centrum Usług Wspólnych (od 2011 r.), Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (od 2011 r.), Wydawnictwo Edukacyjne „Parpamedia” (od 2011 r.), Profilaktyczny Dom Zdrowia „Jurata” (od 2011 r.), Mazowiecka Instytucja Gospodarki Budżetowej „Mazovia” (od 2011 r.), Pomorska Instytucja Gospodarki Budżetowej „Pomerania” (od 2011 r.), Zachodnia Instytucja Gospodarki Budżetowej „Piast” (od 2011 r.), Centrum Badań i Edukacji Statystycznej (od 2012), Centrum Zakupów dla Sądownictwa – Instytucja gospodarki budżetowej (od 2012), Fundusz Alimentacyjny (do 2004 r., w likwidacji), Państwowy Fundusz Kombatantów (do 2006 r.), Centralny Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych (do 2010 r.), Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Promocji Twórczości, Centralny Fundusz Gospodarki Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz – Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców (od 2005 r.), Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego (od 2005 r.), Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych (od 2005 r.), Fundusz Nauki i Technologii Polskiej (od 2005 r.), Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (od 2005 r.), Fundusz Promocji Kultury (od 2005 r.), Fundusz Reprywatyzacji (od 2005 r.), Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców (od 2005 r.), Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej (od 2005 r.), Fundusz Aktywacji Zawodowej Skazanych oraz Rozwoju Przywiąziennych Zakładów Pracy (od 2005 r.), Fundusz Skarbu Państwa (od 2005 r.), Fundusz Wsparcia Policji (od 2005 r.), Fundusz Zajęć Sportowo – Rekreacyjnych dla Uczniów (od 2005 r.), Fundusz Rekompensacyjny (od 2006 r.), Fundusz Wsparcia Straży Granicznej (od 2010 r.), Fundusz Rozwiązywania Problemów Hazardowych (od 2010 r.), Fundusz Wsparcia Państwowej Straży Pożarnej (od 2011 r.), Agencja Mienia Wojskowego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencja Rezerw Materiałowych, Agencja Rynku Rolnego (od 2004 r.), Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Wojskowa Agencja Mieszkaniowa, Agencja Nieruchomości Rolnych, Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa, Polska Konfederacja Sportu (do 2005 r.), Polskie Centrum Akredytacji, Polska Akademia Nauk, Polska Organizacja Turystyczna, Transportowy Dozór Techniczny, Urząd Dozoru Technicznego, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Rzecznik Ubezpieczonych, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Polski Instytut Sztuki Filmowej (od 2005), zakłady opieki zdrowotnej szczebla centralnego, instytucje kultury szczebla centralnego, uczelnie publiczne, Krajowa Szkoła Administracji Publicznej, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (od 2009 r.), Agencja Oceny Technologii Medycznych (od 2009 r.), Narodowe Centrum Nauki (od 2010 r.), Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych (od 2011 r.), Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu (od 2011 r.), Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. (od 2008 r.), Krajowy Fundusz Drogowy (od 2005 r.), Fundusz Kolejowy (od 2009 r.), Fundusz Rozwoju Inwestycji Komunalnych (od 2009 r.), Krajowy Fundusz Kapitałowy (od 2009 r.), Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich (od 2009 r.), Fundusz Kredytu Technologicznego (od 2009 r.), Fundusz Termomodernizacji i Remontów (od 2009 r.), Fundusz Strefowy (od 2009 r.), Fundusz Żegluga Śródlądowej (od 2009 r.), Fundusz Dopłat (od 2011 r.),

Ośrodek Studiów Wschodnich (od 2012), parki narodowe (od 2012), Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Policji (od 2013), Bankowy Fundusz Gwarancyjny (od 2013), instytucje opieki zdrowotnej w formie przedsiębiorstw (od 2013), National Air Aviation Services (od 2013), Olsztyński Park Naukowo – Techniczny (od 2013), Operator ARP LLC (od 2013), Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego (od 2013), szpitale w formie instytutów badawczych (od 2013).

1.3. Fundusze ubezpieczeń społecznych:

Fundusz Administracyjny, Fundusz Emerytalno – Rentowy, Fundusz Motywacyjny (od 2005), Fundusz Prewencji i Rehabilitacji, Fundusz Składowy, Fundusz Pracy, Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Rezerwy Demograficznej, Fundusz Emerytur Pomostowych (od 2010 r.), Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Narodowy Fundusz Zdrowia (do 2002 r. fundusz włączony był do budżetu lokalnego).

2. Instytucje samorządowe na szczeblu lokalnym:

Budżety jednostek samorządu terytorialnego, województwa (16 wg stanu na koniec 2012), powiaty (380 wg stanu na koniec 2012), gminy (2479 wg stanu na koniec 2012).

Jednostki pozabudżetowe samorządu terytorialnego:

gospodarstwa pomocnicze (do 2010 r.), zakłady budżetowe, środki specjalne (do 2004 r.), od r. 2005 dochody własne jednostek budżetowych, Fundusze Gospodarowania Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym (do 2010 r.), Fundusze Ochrony Gruntów Rolnych (do 2010 r.), Lokalne Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (do 2010 r.), Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, instytucje kultury szczebla lokalnego, zakłady opieki zdrowotnej szczebla lokalnego, jednostki doradztwa rolniczego, Wojewódzkie Ośrodki Ruchu Drogowego (od 2008 r.), Agencja Rozwoju Regionalnego "MARR" S.A. (od 2008 r.), Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Szczawnie-Zdroju (od 2008 r.), Łódzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (od 2008 r.), Górnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (od 2008 r.), Bełchatowsko-Kleszczowski Park Przemysłowo Technologiczny Sp. z o.o. (od 2008 r.), Bieszczadzka Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (od 2008 r.), Działdowska Agencja Rozwoju S.A. (od 2008 r.), Centrum Przedsiębiorczości S.A. w Woli. (od 2008 r.), Pływalnia Miejska „Nawa” w Skierniewicach (od 2008 r.), Zarząd Komunikacji Miejskiej w Elblągu Sp. z o.o. (od 2008 r.), Koleje Dolnośląskie S.A. (od 2008 r.), Przewozy Regionalne (od 2008 r.), Centrum Sportowo-Rekreacyjne Sp. z o.o. w Zgorzelcu (od 2008 r.), Tereny Rekreacyjno-Wypoczynkowe Miłosna (od 2008 r.), Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o. (od 2008 r.), Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie (od 2008 r.), Port Lotniczy Łódź im Władysława Reymonta Sp. z o.o. (od 2008 r.), Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (od 2008 r.), instytucje opieki zdrowotnej w formie przedsiębiorstw (od 2013).

Operacje finansowe sektora instytucji rządowych i samorządowych w latach 2002-2013

Wynik sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB w latach 2002-2013

- **Deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w Polsce w okresie przed akcesją Polski z UE wzrósł z 5,1% PKB w roku 2002 do 5,8% PKB w roku 2003.** Na wzrost ten miało wpływ pogorszenie się deficytu szczebla centralnego (z 4,5% do 5,4% PKB), podczas gdy sytuacja finansowa szczebla lokalnego uległa poprawie (deficyt zmniejszył się z 0,6% do 0,4% PKB).
- **Po objęciu Polski w 2004 r. procedurą EDP deficyt sektora zaczął wykazywać systematyczną tendencję spadkową** (osiągając w latach 2004-2007 odpowiednio 5,6%, 4,2%, 3,5%, 1,7% w relacji do PKB). Od roku 2003 do 2007 spadek ten wyniósł 4,1 pkt proc. **Największy wpływ na powyższą obniżkę miał deficyt szczebla centralnego**, który w tym okresie zmniejszył się łącznie o 3,6 pkt proc. Wynik szczebla lokalnego ulegał poprawie od roku 2003 do 2005 (poprawa wyniosła 0,7 pkt proc), w którym to szczebel lokalny wykazał nadwyżkę 0,1% PKB. W latach 2006-2008 wynik szczebla lokalnego oscylował w granicach od deficytu 0,1% do nadwyżki 0,1% PKB.
- **Sytuacja finansowa sektora uległa ponownemu pogorszeniu w latach 2008-2010** (deficyt wzrastał corocznie odpowiednio do: 3,8%, 7,1%, 7,8% PKB). Wzrost deficytu sektora w tym okresie w stosunku do roku 2007 był wypadkową: spadku relacji dochodów do PKB (z tytułu podatków (od roku 2009) oraz składek ubezpieczeniowych) oraz wzrostu w relacji do PKB wydatków (głównie socjalnych, kosztów obsługi długu oraz wynagrodzeń wraz ze składkami) i nabytych przez sektor aktywów niefinansowych netto (zakupionych bądź wytworzonych środków trwałych i innych aktywów, pomniejszonych o dochody z ich sprzedaży). Na pogorszenie wyników sektora istotny wpływ miał światowy kryzys gospodarczy. **Pogorszeniu uległ zarówno wynik szczebla centralnego**, osiągając -3,7% PKB w 2008 r., -6,1% PKB w 2009 r. oraz -6,6% PKB w 2010 r., **jak i lokalnego** (0,0% PKB w 2008 r., -1,1% PKB w 2009 r. i -1,2% PKB w 2010).
- **Finanse sektora instytucji rządowych i samorządowych w kolejnych latach były zdeterminowane faktem objęcia Polski procedurą nadmiernego deficytu. W latach 2011-2012**, w efekcie dokonanej konsolidacji finansów publicznych (np. wprowadzenie tymczasowej reguły wydatkowej, stanowiącej, że w budżecie państwa wydatki elastyczne i nowe nie mogą wzrosnąć więcej niż 1 proc. powyżej inflacji) oraz wprowadzonych zmian systemowych (system podatkowy, emerytalny), **zahamowany został wzrost deficytu sektora.** W roku 2011 deficyt ten obniżył się r/r o 2,9 pkt proc do poziomu 4,9% PKB. **Obniżka deficytu dotyczyła zarówno szczebla centralnego, jak i lokalnego.** Na szczeblu centralnym deficyt obniżył się o 2,5 pkt proc. i wyniósł 4,1% PKB, a na lokalnym o 0,4 pkt proc. wynosząc 0,8% PKB. Szczebel centralny zredukował deficyt dzięki dużo niższym wydatkom, przy nieco wyższych dochodach. Redukcja deficytu na szczeblu lokalnym odbyła się w konsekwencji ograniczenia wydatków i nabytych aktywów niefinansowych. W roku 2012 redukcja deficytu sektora była mniejsza niż rok wcześniej - wyniosła bowiem 1,1 pkt proc. r/r, w rezultacie czego deficyt ukształtował się na poziomie 3,8% PKB. Niższa dynamika spadku deficytu sektora związana była ze szczeblem centralnym, którego deficyt obniżył się tylko o 0,6 pkt proc, do poziomu 3,5% PKB, w efekcie mocnego ograniczenia nakładów na aktywa niefinansowe. Na szczeblu lokalnym dynamika spadku deficytu nieznacznie wzrosła r/r (wyniosła 0,5 pkt proc., w efekcie czego deficyt osiągnął 0,2% PKB), na co wpłynęły niższe wydatki i nakłady na aktywa niefinansowe. Na poprawę stanu finansów szczebla samorządowego wpłynęła też nowa reguła ograniczająca deficyt w samorządach (wymóg zrównoważenia wyniku bieżącego).
- **W 2013 r. pogłębiła się nierównowaga finansów sektora, na co wpływ miało spowolnienie wzrostu gospodarczego w Polsce oraz stagnacja w UE i pogorszenie sytuacji w gospodarce światowej.** Deficyt sektora w relacji do PKB ukształtował się na poziomie wyższym niż w roku poprzednim o 0,2% pkt proc. **Wzrost ten wynikał przede wszystkim ze spadku dochodów na szczeblu centralnym** – o 0,8 pkt. proc., w tym podatków o 0,5 pkt proc., który nastąpił pomimo wprowadzonych zmian w systemie podatkowym (m.in. ograniczenie o 50% kosztów uzyskania przychodów z tytułu praw autorskich i pokrewnych, zmiany w VAT i akcyzie). Na spadek dochodów podatkowych w relacji do PKB wpłynęło również pogłębienie się luki produktowej. Dochody szczebla lokalnego w relacji do PKB nie uległy zmianie. W 2013 r. kontynuowano konsolidację fiskalną (tymczasowa reguła wydatkowa) i ograniczano wydatki. Podobnie jak w roku 2012, największe ograniczenie po stronie nakładów wynikało z niższego w relacji do PKB nabycia przez sektor aktywów

niefinansowych. W 2013 r. spadek tego nabycia wyniósł 0,8 pkt proc. (na szczeblu centralnym 0,7 pkt proc., na lokalnym 0,1 pkt proc.). Wydatki sektora w relacji do PKB wzrosły tylko o 0,2 pkt. proc. Wzrost ten dotyczył jedynie szczebla centralnego, gdyż lokalny utrzymał wydatki na niezmiennym poziomie. Największy wpływ na wzrost wydatków szczebla centralnego w relacji do PKB miały wydatki socjalne (wzrost o 0,3 pkt proc.). W efekcie **szczebel centralny pogorszył swój deficyt** w relacji do PKB o 0,3 pkt proc. r/r., a **szczebel lokalny zmniejszył deficyt** o 0,1 pkt proc.

Operacje finansowe sektora instytucji rządowych i samorządowych w Polsce w 2013 r.

- **Dochody sektora instytucji rządowych i samorządowych**

Dochody sektora instytucji rządowych i samorządowych w roku 2013 wyniosły 628,2 mld zł, 37,8% PKB i **nominalnie wzrosły r/r** o 4,6 mld zł, **jednak w relacji do PKB obniżyły się** o 0,8 pkt proc. Zjawisko nominalnego wzrostu dochodów dotyczyło zarówno *dochodów* szczebla centralnego (522,7 mld zł, wzrost o 2,1 mld zł), jak i lokalnego (215,1 mld zł, wzrost o 5,4 mld zł). W relacji do PKB obniżyły się jednak tylko dochody szczebla centralnego (wyniosły 31,4% PKB), lokalny utrzymał je na niezmiennym poziomie (12,9% PKB). Dynamika nominalnego wzrostu dochodów sektora drugi rok z rzędu spadała (wzrost o 0,7% wobec 3,8% w 2012 r. i 9,9% w roku 2011). **Do obniżenia nominalnej dynamiki dochodów r/r w największym stopniu przyczyniły się:**

- środki z UE, dla których sektor jest ostatecznym beneficjentem (stanowiące 3,4% dochodów ogółem) - kolejny r/r spadek (o 18,1% w 2013 r., o 14,7% w 2012 r. wobec 27,8% wzrostu w 2011 r.); w 2013 r. spadek tych środków odnotowano, podobnie jak rok wcześniej, na obu szczeblach;

- podatki (stanowiące aż 51,6% dochodów sektora) - kolejny r/r jedynie nieznaczny wzrost (o 0,3% w 2013 r., o 1,1% w 2012 r. wobec 9,5% w 2011 r.). Pomimo niewielkiego realnego wzrostu PKB w 2013 r. (o 1,6%) i konsumpcji prywatnej (o 0,8%) znacznie obniżyły się (o 4,6%) przychody z podatku CIT liczonego wraz z odsetkami. Spadku tego na szczeblu centralnym nie zdołał zrekompensować niewielki wzrost podatku z akcyzy i z PIT, przy prawie nie zmienionym podatku VAT. Na dochody podatkowe wpływ miał słaby popyt krajowy, niekorzystna dla finansów publicznych struktura wzrostu gospodarczego (zwiększenie wkładu eksportu netto), niska inflacja, procykliczność dochodów podatkowych. Na wysokość podatku VAT wpłynęły też: niski poziom inwestycji sektora finansów publicznych i zmiany strukturalne i systemowe. Na wysokość podatku CIT wpływ miał też łączny wzrost funduszu wynagrodzeń w gospodarce narodowej, emerytur i rent (o 3,1%). Na szczeblu lokalnym, pomimo ubytku w CIT, podatki wzrosły w efekcie wyższych wpłat podatku od nieruchomości i z PIT. Należy pamiętać, że w 2012 r. niższe r/r dochody sektora były efektem mniejszych wpływów z podatków na szczeblu centralnym (gł. podatku VAT – słaba sytuacja w gospodarce narodowej oraz wysokie zwroty podatku);

- składki na ubezpieczenia społeczne (wynoszące 35,0% dochodów ogółem) - w 2013 r. niższy wzrost (4,3% wobec 11,5% w 2012 r. i 11,6% w 2011 r.). Na niższy wzrost wpłynął efekt bazy - wzrost składek w latach 2011-2012 wynikał ze zmian w systemie emerytalnym, obowiązujących od 01.V.2011 r. (w efekcie których do OFE trafia 2,8% podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne zamiast 7,3% przed reformą) oraz z podwyższenia od 1 lutego 2012 r. o 2 pkt proc. (z 6% do 8%) składki na ubezpieczenie rentowe w części płaconej przez pracodawców;

- pozostałe wpływy (10,0% dochodów ogółem) - w 2013 r. niższe o 1,2% w 2013 r. wobec 3,9% wzrostu w 2012 r. i 0,1% w 2011 r.) – gł. w efekcie niższych wpływów z dywidend i odsetek.

Szczebel centralny osiągnął jedynie nieznaczny nominalny wzrost dochodów r/r (o 0,4%), na który złożyły się:

- wzrost wpływów ze składek ubezpieczeniowych (o 4,3%);

- spadek otrzymanych transferów, gł. środków z UE, dla których szczebel centralny jest ostatecznym beneficjentem (o 26,9%),

- spadek wpływów podatkowych liczonych z odsetkami (o 0,7%), w wyniku omówionych wyżej przyczyn, w tym spowolnienia gospodarczego, skutkującego m.in. gorszą skutecznością poboru podatków, niekorzystnych zmian w strukturze popytu, niskiej inflacji - spadek podatku CIT o 13,8% i podatku od wynagrodzeń (o 6,0% - wpłaty na PFRON i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych), przy wzroście wpływów z akcyzy jedynie o 2,2% (pomimo podwyższonej akcyzy na wyroby tytoniowe), z PIT o 1,5%, z VAT jedynie o 0,1%.

- spadek pozostałych dochodów (o 2,3%), do czego przyczyniły się niższe przychody z dywidend oraz z odsetek (niższe stopy procentowe). Ponadto należy dodać, że w 2012 r. wzrost wpływów

w pozostałych dochodach wynikał w dużym stopniu z nowej daniny, tj. podatku od wydobycia niektórych kopalin.

W relacji do PKB spadek dochodów szczebla centralnego o 0,8 pkt proc. dotyczył, podobnie jak w ujęciu nominalnym, wpływów z podatków (o 0,6 pkt proc.), środków z UE (o 0,3 pkt proc.) i pozostałych dochodów (o 0,1 pkt proc.), którego nie zrekompensował wzrost składek ubezpieczeniowych (o 0,2 pkt proc.).

Na szczeblu lokalnym nominalny wzrost dochodów był wyższy niż na centralnym i wyniósł 2,6% r/r. Wzrost ten dotyczył:

- wyższych o 4,4% wpływów podatkowych, w efekcie, podobnie jak rok wcześniej, wzrostu przychodów z podatku PIT i z podatku od nieruchomości,

- wyższych o 2,2% transferów, w tym wyższych środków otrzymanych ze szczebla centralnego, przy niższych środkach z UE, dla których szczebel ten jest ostatecznym beneficjentem.

W relacji do PKB dochody szczebla lokalnego nie uległy zmianie.

- **Wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych**

Wydatki sektora instytucji rządowych i samorządowych w roku 2013 wyniosły 672,4 mld zł, 40,5% PKB i **wzrosły r/r - nominalnie** o 22,2 mld zł i **w relacji do PKB** o 0,2 pkt proc. (rok wcześniej notowano ich nieznaczny spadek w relacji do PKB – o 0,1 pkt proc.). **Nominalny wzrost wydatków dotyczył zarówno szczebla centralnego, jak i lokalnego, jednak na centralnym był wyższy** (3,6% wobec 2,6%). Dynamika nominalnego wzrostu wydatków sektora r/r była jednak nieco niższa niż obserwowana rok wcześniej (3,4% w 2013 r. wobec 4,0% w 2012 r.), na co złożył się niższy wzrost wydatków na szczeblu centralnym (3,6% wobec 4,0%), podczas gdy dynamika wzrostu wydatków szczebla lokalnego była wyższa (2,6% wobec 1,8%). **Wydatki w relacji do PKB wzrosły tylko na szczeblu centralnym, na lokalnym pozostały one na poziomie roku ubiegłego.**

Do nominalnego wzrostu wydatków sektora najbardziej przyczyniły się:

- zasiłki socjalne, wynoszące 270,3 mld zł, których kwotowy wzrost był najwyższy (o 13,1 mld zł, tj. o 5,1% (z tego 5,2% na szczeblu centralnym, a 4,0% na lokalnym));

- zużycie dóbr i usług, sięgające 102,1 mld zł, wzrost o 4,8 mld zł, tj. 4,9% (na szczeblu centralnym 5,1%, na lokalnym 4,5%), rok wcześniej kategoria ta nie wykazywała wzrostu;

- wynagrodzenia wraz z pochodnymi wzrastając o 3,6 mld zł (o 2,2%) osiągnęły poziom 171,1 mld zł, dynamika wzrostu wynagrodzeń była wyższa na szczeblu centralnym, niż na lokalnym (3,2% wobec 1,2%); wynagrodzenia kształtowały się w warunkach ustawowego ograniczenia dotyczącego planowania tych wydatków w jednostkach sektora finansów publicznych, mającego na celu zmniejszenie tempa ich wzrostu. W 2013 r. tempo to zmniejszyło się o 0,6 pkt proc. r/r.

- dotacje - po konsolidacji w ramach sektora mieszczą się tu tylko *wpłaty do UE* - wzrosły o 1,5 mld zł (o 8,8%) do poziomu 18,8 mld zł, wysoki wzrost tej kategorii notowany jest drugi rok z rzędu (w 2012 r. wyniósł on 10,8%);

- wydatki w kategorii *pozostałe* (gł. transfery poza sektor), które wzrosły o 1,4 mld zł (o 4,9%) do poziomu 29,7 mld zł, dużo bardziej na szczeblu lokalnym (o 8,8%), niż na centralnym (o 3,6%);

- amortyzacja, która wyniosła 28,5 mld zł, wyższa o 0,9 mld zł, o 3,2% (szczebel centralny o 2,3%, lokalny 4,1%), która pogorszyła wynik operacyjny netto, jednak nie wpłynęła na wynik sektora, gdyż zmniejszyła jednocześnie nabycie niefinansowych aktywów netto.

Spadki zanotowano w dwóch kategoriach wydatków:

- odsetki (koszty obsługi długu), wynoszące 40,9 mld zł, spadek o 2,5 mld zł, o 5,7%, notowany na obu szczeblach, lecz na lokalnym dużo wyższy (centralny o 4,6%, lokalny o 17,0%);

- dotacje do przedsiębiorstw - spadek 0,6 mld zł, o 4,9%, do poziomu 11,1 mld zł, notowany trzeci rok z rzędu i tylko na szczeblu centralnym (w 2013 r. wyniósł 5,3%, natomiast na lokalnym wzrost o 6,7%).

Ze względu na wysoki udział **szczebla centralnego** w całym sektorze (ok. 80% wydatków) dynamika wydatków sektora była podobna do dynamiki wydatków szczebla centralnego. Wydatki szczebla centralnego wyniosły 581,4 mld zł i wzrosły nominalnie o 3,6% r/r. Najwyższy wzrost notowany był w tych samych kategoriach, co w sektorze, tj:

- zasiłki socjalne – wzrost o 12,4 mld zł (o 5,2%), wzrost ten wynikał m.in. z przeprowadzonej w marcu 2013 r. waloryzacji świadczeń emerytalnych, w efekcie czego nastąpił wzrost przeciętnej miesięcznej wypłaty (z pozarolniczego systemu o 5,5% nominalnie, a z rolniczego o 6,3%), pomimo zmniejszenia się liczby osób pobierających te świadczenia; wzrosły również zasiłki dla bezrobotnych oraz zasiłki i świadczenia przedemerytalne, wzrost zasiłków dla bezrobotnych wynikał z faktu spadku przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej o ok. 1,1% w skali roku, przy utrzymującej się aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym, co spowodowało wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych o ok. 1,0%, wzrosły również zasiłki macierzyńskie - w efekcie zmian systemowych.

- dotacje (transfery do szczebla lokalnego i składka do UE) – wzrost o 4,5 mld zł (o 3,8%), z czego transfery do JST – o 3,0 mld zł (m.in. w wyniku przekazania wyższych dotacji na pomoc społeczną, składki zdrowotne, edukację przedszkolną i szkolną), a składka do UE - o 1,5 mld zł (w wyniku znaczącego zwiększenia poziomu budżetu UE, tendencja wzrostu składki utrzymuje się od 2011 r.),

- wynagrodzenia wraz ze składkami – wzrost o 2,5 mld zł (o 3,2%), wynikający m.in. z ustawowej podwyżki wynagrodzeń sędziów i referendarzy sądowych, prokuratorów i asesorów,

- zużycie dóbr i usług – wzrost o 2,1 mld zł (o 5,1%).

Istotny kwotowo spadek wystąpił natomiast w odsetkach, obejmujących koszty obsługi długu – o 1,8 mld zł (o 4,6%) – co było efektem zmniejszenia się rentowności papierów skarbowych.

Na **szczeblu lokalnym** wydatki (200,6 mld zł) wzrosły o 5,1 mld zł, tj. o 2,6%, w tym najwięcej kwotowo:

- zużycie dóbr i usług - wzrost o 2,6 mld zł (o 4,5%),

- wynagrodzenia ze składkami – wzrost o 1,1 mld zł (o 1,2%).

Największy spadek dotyczył odsetek (kosztów obsługi długu) – o 0,7 mld zł (o 17,0%).

W relacji do PKB największy wzrost w całym sektorze dotyczył zasiłków socjalnych (o 0,3 pkt proc), a następnie zużycia dóbr i usług oraz dotacji (wpłat do UE) (po 0,1 pkt proc), natomiast największy spadek zanotowano w odsetkach (obsługa długu) (o 0,2 pkt proc.), mniejszy w wynagrodzeniach ze składkami i w dotacjach do przedsiębiorstw (po 0,1 pkt proc.). Wszystkie zmiany dotyczyły tylko szczebla centralnego, z wyj. spadku w wynagrodzeniach, który dotyczył jedynie szczebla lokalnego i wystąpił drugi rok z rzędu.

• **Wynik operacyjny netto sektora instytucji rządowych i samorządowych**

Wynik operacyjny netto sektora (różnica pomiędzy dochodami i wydatkami) w 2013 r. **był ujemny** i wyniósł - 44,2 mld zł, -2,7% PKB. **Pogorszył się on w stosunku do roku 2012** o 17,7 mld zł, tj. aż o 66,5% i o 1,0 pkt proc w relacji do PKB (rok wcześniej pogorszenie tego wyniku wyniosło jedynie 7,3%, przy niezmienionej relacji do PKB). Pogorszenie wyniku operacyjnego w 2013 r. miało miejsce jedynie na szczeblu centralnym.

Szczebel centralny osiągnął ujemny wynik operacyjny netto w wysokości -58,7 mld zł (-2,7% PKB), **gorszy niż w roku 2012** o 18,0 mld zł, tj. aż o 44,1% i 1,0 pkt proc. w relacji do PKB (w 2012 r. wzrost deficytu wyniósł tylko 4,3%, a w relacji do PKB nie zmienił się).

Wynik operacyjny szczebla lokalnego był dodatni i wyniósł 14,5 mld zł, 0,9% PKB. Wynik ten był lepszy nominalnie o 0,3 mld zł r/r, tj. o 2,3% i drugi rok z rzędu nie zmienił się w relacji do PKB.

• **Nabycie netto aktywów niefinansowych sektora instytucji rządowych i samorządowych**

Nabycie netto aktywów niefinansowych przez sektor w 2013 r. wyniosło 21,4 mld zł (1,3% PKB) charakteryzowało się **drugim rokiem z rzędu istotnym zmniejszeniem**. W 2013 r. nominalny spadek wyniósł r/r 12,9 mld zł, tj. 37,6%, a w relacji do PKB 0,8 pkt proc. (wobec spadku w 2012 r. o 32,9% i o 1,2 pkt proc. w relacji do PKB). Do spadku przyczynił się w dużo większym stopniu szczebel centralny, niż lokalny.

Szczebel centralny nabył aktywa niefinansowe netto za 4,5 mld zł (0,3% PKB), **w kwocie niższej** aż o 11,7 mld zł (o 0,7 pkt proc. w relacji do PKB), **niż rok wcześniej**. Spadek nabycia wyniósł 72,4%, wobec spadku o 35,3% w roku 2012 i wobec obserwowanych we wcześniejszych latach znaczących wzrostów (35,1% w 2011 r. i 48,7% w 2010 r.). Spadek nabycia wynikał częściowo ze zmian w harmonogramach realizacji wydatków, które wymagają postępowania przetargowego.

Szczebel lokalny odnotował w 2013 r. dużo wyższe nabycie aktywów niefinansowych niż szczebel centralny. Wyniosło ono 16,9 mld zł (1,0% PKB), jednak było niższe o 1,2 mld zł (o 6,5%) niż w roku wcześniejszym. W relacji do PKB obniżyło się r/r o 0,1 pkt proc. Spadek notowany był trzeci rok z rzędu (w 2012 r. był najwyższy - 30,7%, 0,6 pkt. proc w relacji do PKB, w 2011 r. - 10,1%, 0,3 pkt proc. w relacji do PKB, wobec wzrostu w 2010 r. - o 29,7%, 0,4 pkt. proc w relacji do PKB).

- **Nakłady ogółem sektora instytucji rządowych i samorządowych**

Nakłady sektora w 2013 r. (stanowiące wydatki oraz nabycie netto aktywów niefinansowych) wyniosły 693,8 mld zł, tj. 41,7% PKB i **wzrosły kwotowo r/r** o 9,3 mld zł, tj. o 1,4%, **jednak w relacji do PKB obniżyły się** o 0,6 pkt proc. Spadek nakładów w relacji do PKB ma miejsce od 2011 r.

Kwotowy wzrost nakładów sektora związany był głównie z następującymi funkcjami¹:

- ochrona socjalna (wzrost r/r o 13,6 mld zł, o 0,4 pkt proc. - do poziomu 283,8 mld zł, 17,1% PKB), wydatki w tej funkcji corocznie wzrastają, przy czym nominalna dynamika tego wzrostu od 2011 r. jest coraz wyższa (w 2013 r. - 5,0%, w 2012 r. - 4,1%, w 2011 r. - 2,3%); wzrost w 2013 r. wynika m.in. z waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych, wyższych zasiłków dla bezrobotnych i zasiłków chorobowych, finansowanych z FUS, wydłużenia urlopów rodzicielskich, zmian systemowych w zakresie świadczeń pielęgnacyjnych,
- zdrowie (wzrost o 3,8 mld zł, tj. o 5,2%, a w relacji do PKB o 0,1 pkt proc. - do poziomu 76,9 mld zł, 4,6% PKB);
- edukacja (wzrost o 2,7 mld zł, o 3,3% do poziomu 83,4 mld zł, 5,0% PKB, bez zmian w relacji do PKB), w tym największy w szkolnictwie wyższym (o 1,9 mld zł), która to funkcja rok wcześniej charakteryzowała się spadkiem, w mniejszym stopniu wzrosły nakłady na wychowanie przedszkolne i szkolnictwo podstawowe (o 0,7 mld zł);
- ochrona środowiska (wzrost o 2,7 mld zł, o 35,6% do poziomu 10,2 mld zł, 0,6% PKB), w relacji do PKB o 0,1 pkt proc., wzrost nastąpił po okresach kilkuletnich spadków (nominalnych w latach 2010-2012, w relacji do PKB w latach 2011-2012)
- obrona narodowa (wzrost o 2,4 mld zł, o 12,2%, o 0,1 pkt proc. w relacji do PKB - do 22,2 mld zł), wydatki w tej funkcji od 2010 r. wzrastają nominalnie, ale w relacji do PKB utrzymują się na poziomie 1,3% PKB, z wyj. 2012 r. - 1,2% PKB,
- bezpieczeństwo publiczne (wzrost o 0,7 mld zł, do poziomu 27,9 mld zł, rok wcześniej w tej funkcji notowano nominalny spadek), w relacji do PKB wydatki w tej funkcji systematycznie spadają (w latach 2007-2008 stanowiły 2,0% PKB, w latach 2009-2010 - 1,9% PKB, w 2011 r. 1,8% PKB, a w latach 2012-2013 obniżyły się do 1,7% PKB).

W następujących funkcjach nastąpiło zmniejszenie nakładów:

- sprawy gospodarcze (spadek aż o 13,0 mld zł, o 16,2%, a w relacji do PKB o 0,9 pkt proc. - do poziomu 67,2 mld zł, tj. 4,0% PKB). Nakłady w tej funkcji zmniejszają w relacji do PKB od 2011 r., a nominalnie od 2012 r. (w którym zmniejszyły się o 10,2%). Spadek odbywa się głównie za sprawą podfunkcji transport, w części z powodu ograniczenia dostępności środków z UE (w 2013 r. spadek aż o 10,1 mld zł, tj. o 16,5% do poziomu 51,0 mld zł oraz w podfunkcji rolnictwo i leśnictwo (w 2013 r. o 1,4 mld zł, tj. o 16,2% do poziomu 9,0 mld zł),
- usługi ogólnopubliczne (spadek o 2,2 mld zł, tj. o 2,4%, o 0,3 pkt proc. w relacji do PKB - do poziomu 92,6 mld zł, 5,1% PKB, przy czym spadek wynikał jedynie z niższych kosztów obsługi długu, poziom pozostałych usług nie uległ istotnym zmianom),
- budownictwo i gospodarka komunalna (spadek o 0,8 mld zł, tj. o 5,8%, o 0,1 pkt proc. w relacji do PKB - do poziomu 13,3 mld zł, 0,8% PKB).
- organizacja wypoczynku, kultura i religia (spadek o 0,5 mld zł, tj. o 3,3% i o 0,1 pkt proc. w relacji do PKB - do poziomu 16,1 mld zł, 1% PKB), spadek nastąpił trzeci rok z rzędu.

Nominalny wzrost nakładów całego sektora był efektem wzrostu nakładów zarówno szczebla centralnego, jak i lokalnego.

Szczebel centralny osiągnął nakłady na poziomie 585,8 mld zł, wyższe r/r o 8,4 mld zł, tj. o 1,4%. Wzrosty nakładów dotyczyły tych samych funkcji, co w całym sektorze:

- ochrona socjalna - wzrost o 14,0 mld zł, tj. o 5,4% - do poziomu 273,6 mld zł,
- zdrowie - wzrost o 3,1 mld zł, tj. o 4,6% - do poziomu 71,8 mld zł,
- edukacja - wzrost o 3,0 mld zł, tj. o 5,0% - do poziomu 63,1 mld zł, w tym o 2,0 mld zł w szkolnictwie wyższym - m.in. z tytułu wdrożenia w 2013 r. pierwszego etapu poprawy wynagrodzeń pracowników

¹ Według Klasyfikacji wydatków według funkcji rządu COFOG, ONZ 2000

- uczelnii publicznych oraz o 0,5 mld zł w edukacji przedszkolnej i podstawowej (wprowadzenie w 2013 r. dofinansowania zadań w zakresie wychowania przedszkolnego),
- obrona narodowa – wzrost o 2,4 mld zł, tj. o 12,2% - do poziomu 22,4 mld zł,
 - ochrona środowiska – wzrost o 0,9 mld zł, tj. o 83,0% - do poziomu 1,9 mld zł,
 - bezpieczeństwo publiczne – wzrost o 0,7 mld zł, tj. o 2,8% - do poziomu 26,1 mld zł.

Spadki również notowane były w analogicznych funkcjach, do obserwowanych w całym sektorze:

- sprawy gospodarcze – spadek o 13,4 mld zł, tj. o 27,0% - do poziomu 35,5 mld zł, w tym o 10,1 mld zł w podfunkcji transport,
- usługi ogólnopubliczne – spadek o 2,1 mld zł, tj. o 2,4% - do poziomu 85,1 mld zł,
- organizacja wypoczynku, kultura i religia – spadek o 0,4 mld zł, tj. o 9,9% - do poziomu 3,4 mld zł, m.in. w efekcie zakończenia realizacji programu „Moje Boisko Orlik 2012” oraz prac związanych z realizacją Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Euro 2012,
- budownictwo i gospodarka komunalna – spadek o 0,2 mld zł, tj. o 5,1% - do poziomu 3,0 mld zł, m.in. w wyniku niższych dopłat do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przez BGK i niższych wypłat odszkodowań z tytułu przejętych z dniem 1.01.1999 r. nieruchomości.

Szczebel lokalny osiągnął nakłady na poziomie 217,5 mld zł. **Wzrost nakładów na szczeblu lokalnym był kwotowo niższy niż na centralnym, jednak jego dynamika r/r. była nieco wyższa w porównaniu do osiągniętej przez szczebel centralny.** Wzrost ten wyniósł 3,9 mld zł, tj. 1,8%.

Nominalne wzrosty zaobserwowano w następujących funkcjach:

- ochrona środowiska – wzrost o 1,9 mld zł, tj. o 26,8% - do poziomu 8,8 mld zł,
- zdrowie – wzrost o 1,1 mld zł, tj. o 3,3% - do poziomu 33,7 mld zł,
- ochrona socjalna – wzrost o 1,0 mld zł, tj. o 3,8% - do poziomu 27,2 mld zł,
- edukacja – wzrost o 0,6 mld zł, tj. o 1,0% - do poziomu 61,2 mld zł,
- sprawy gospodarcze – wzrost o 0,2 mld zł, tj. o 0,6% - do poziomu 36,3 mld zł,
- usługi ogólnopubliczne – wzrost o 0,1 mld zł, tj. o 0,4% - do poziomu 21,6 mld zł,
- bezpieczeństwo publiczne – wzrost o 0,1 mld zł, tj. o 2,2% do poziomu 4,1 mld zł.

Nominalne spadki zanotowano jedynie w dwóch funkcjach:

- budownictwo i gospodarka komunalna - spadek o 0,7 mld zł, tj. o 5,7% - do poziomu 11,3 mld zł,
- organizacja wypoczynku, kultura i religia – spadek o 0,3 mld zł, tj. o 2,5% - do poziomu 13,4 mld zł.

Nakłady na obronę narodową wyniosły jedynie 0,1 mld zł i nie uległy r/r zmianie.

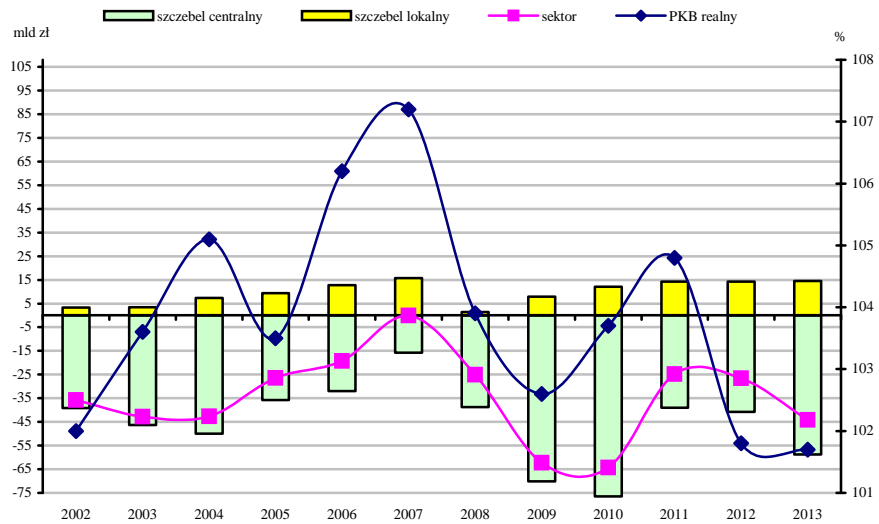
Do obniżenia nakładów sektora w relacji do PKB o 0,6 pkt proc. w dużo większym stopniu przyczynił się szczebel centralny (spadek o 0,5 pkt proc.), niż lokalny (spadek o 0,1 pkt proc.).

- **Wynik sektora instytucji rządowych i samorządowych**

Wynik sektora (-65,6 mld zł, -3,9% PKB) **pogorszył się r/r** o 4,7 mld zł i 0,2 pkt proc w relacji do PKB (wobec poprawy w 2012 r. o 15,1 mld zł i o 1,1 pkt proc. w relacji do PKB). **Nominalne pogorszenie wyniku była efektem obniżenia się wyniku szczebla centralnego** (wzrost deficytu o 6,2 mld zł, do poziomu -63,2 mld zł), **podczas gdy na lokalnym wyniku uległ poprawie** (spadek deficytu o 1,5 mld zł, do poziomu -2,4 mld zł). **Do nominalnego wzrostu deficytu całego sektora, jak i szczebla centralnego przyczynił się głównie znaczący wzrost r/r wydatków (zwłaszcza socjalnych), którego nie mógł zrównoważyć zbyt niski wzrost dochodów (gł. podatków) i duży spadek w nakładach na aktywa niefinansowe (tj. w wydatkach majątkowych, przeznaczonych na realizację zadań inwestycyjnych).** Na sytuację sektora instytucji rządowych i samorządowych, a zwłaszcza niską realizację dochodów podatkowych wpłynęło utrzymujące się w 2013 r. spowolnienie wzrostu gospodarczego w Polsce i w krajach UE.

Wykres 1. Wynik operacyjny skonsolidowanego sektora instytucji rządowych i samorządowych (w mld zł) oraz dynamika PKB realny (r/r, w %)

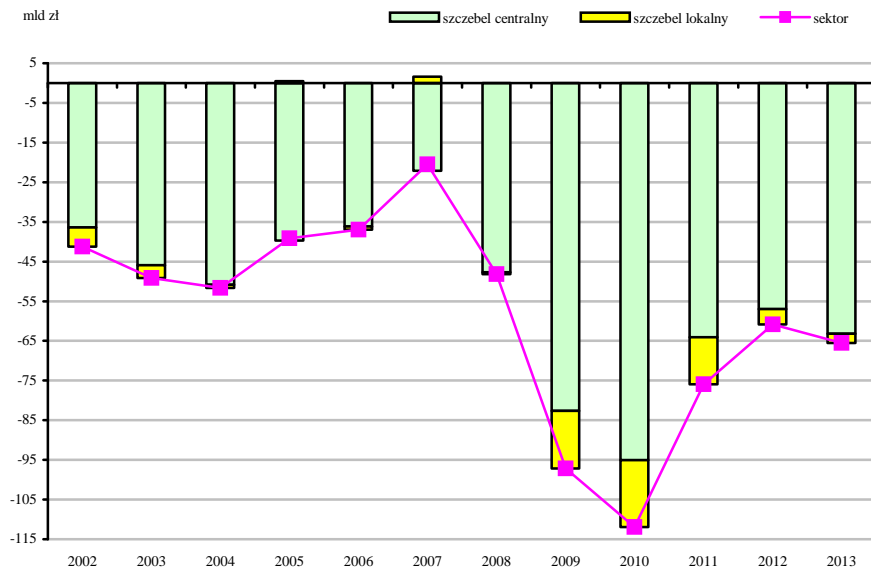
Jedynie w 2007 roku udało uzyskać się nieznaczny pozytywny wynik operacyjny sektora za sprawą utrzymującej się bardzo dobrej koniunktury gospodarczej w tym roku oraz w latach poprzednich. Po znacznym pogorszeniu wyniku operacyjnego w latach 2009-2010, w 2011 roku uległ on istotnej poprawie, głównie dzięki znacznie lepszemu wynikowi szczebla centralnego, natomiast od roku 2012 wynik sektora znowu zaczął się pogarszać za sprawą szczebla centralnego.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 2. Wynik skonsolidowanego sektora instytucji rządowych i samorządowych (w mld zł)

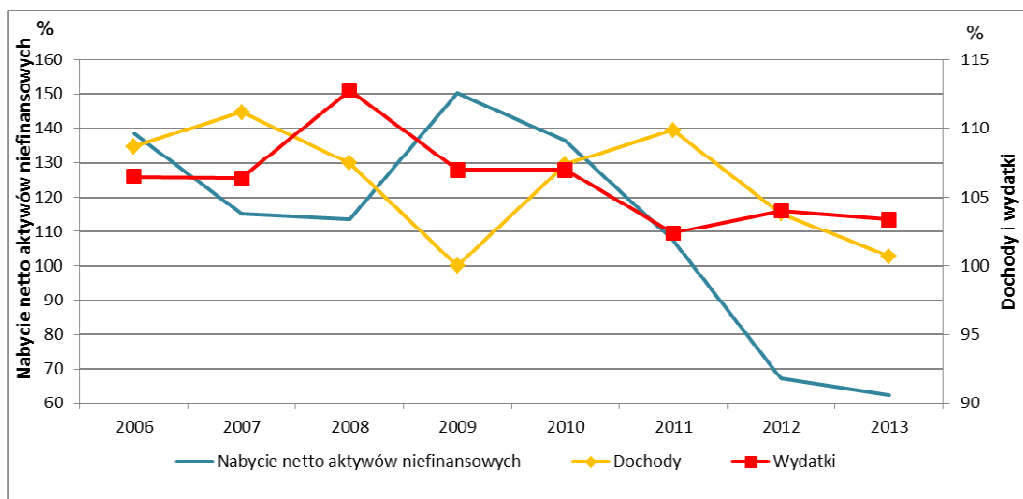
Po znacznym wzroście w latach 2009-2010 udział deficytu szczebla lokalnego w deficycie całego sektora od 2011 r. zaczął maleć. Na kształtowanie się deficytu w samorządach największy wpływ miało nabycie netto aktywów niefinansowych, tj. gł. wydatki inwestycyjne netto. W 2013 roku nastąpił dalszy spadek deficytu szczebla lokalnego, wzrósł jednak deficyt szczebla centralnego.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 3. Dynamika skonsolidowanych operacji finansowych sektora instytucji rządowych i samorządowych (r/r, w %)

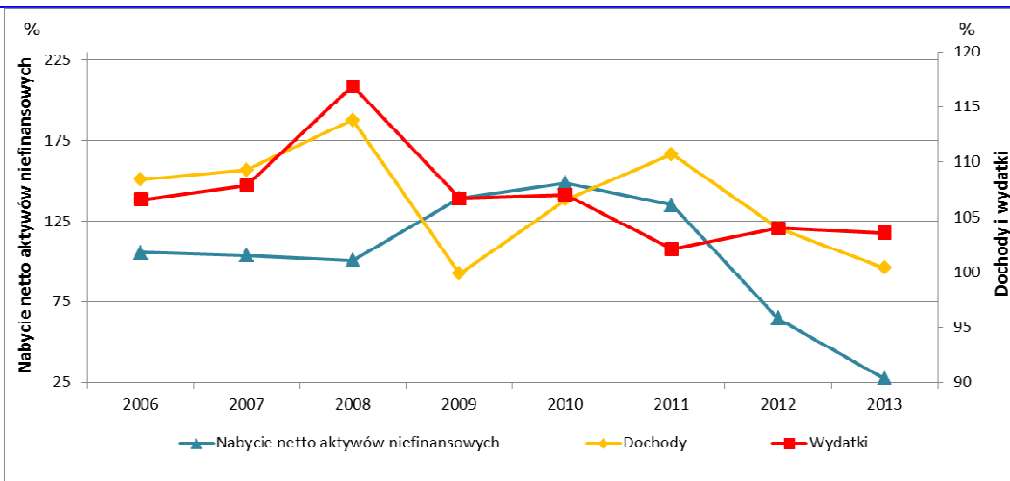
Najwyższe nakłady na aktywa niefinansowe obserwowano w 2009 r., po czym dynamika ich wzrostu zaczęła spadać, a w ostatnich dwóch latach nakłady zmniejszyły się r/r. - w 2013 r. o 37,6%, a w 2012 r. o 32,9%, co było spowodowane ograniczeniem wydatków oraz zakończeniem prac związanych z realizacją Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej Euro 2012. W latach 2006-2010 ich wzrost przekraczał natomiast 30,9%, a w 2011 r. wyniósł aż 7,5%. Wydatki w 2013 r. wzrosły o 3,4% (wobec odnotowanego rok wcześniej wzrostu o 4,0%, a w 2011 r. o 2,4%). Dochody w 2013 r. rosły wolniej niż w 2012 r., główny wpływ miała na to niższa dynamika podatków oraz spadek dynamiki środków otrzymanych z UE.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 4. Dynamika skonsolidowanych operacji finansowych szczebla centralnego (r/r, w %)

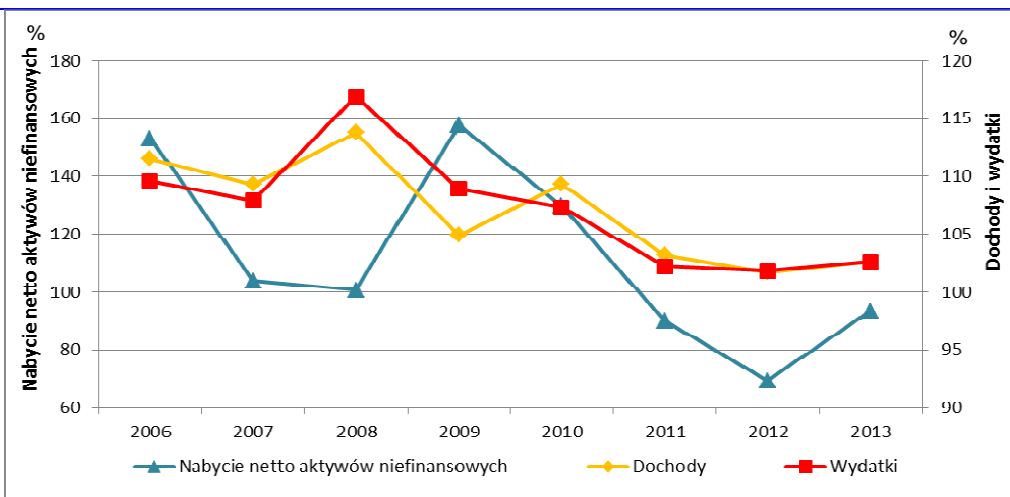
Podobnie jak w przypadku całego sektora rok 2013 charakteryzował się dalszym znaczącym spadkiem dynamiki nakładów szczebla centralnego na aktywa niefinansowe. Odnotowano również nieznacznie niższą r/r dynamikę wzrostu wydatków, tj. 3,4% wobec 4,0% rok wcześniej. Dochody charakteryzowały się jedynie nieznacznym wzrostem o 0,7% wobec wzrostu rok wcześniej o 3,8%.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 5. Dynamika skonsolidowanych operacji finansowych szczebla lokalnego (r/r, w %)

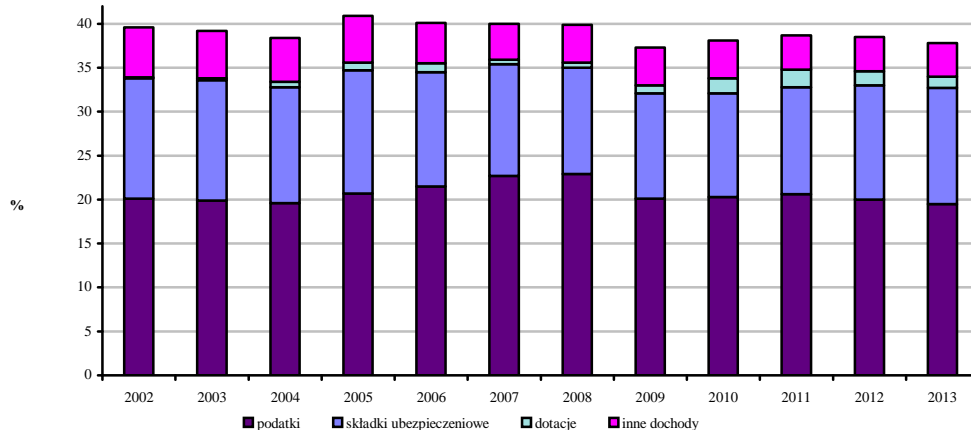
Rok 2013 charakteryzował się dalszym spadkiem dynamiki nakładów na aktywa niefinansowe, choć był on mniejszy niż rok wcześniej. Nakłady na aktywa niefinansowe zmniejszyły się w 2013 r. o 6,5% r/r. wobec spadku w 2012 r. aż o 30,7%. Dynamika wzrostu dochodów i wydatków szczebla lokalnego nieznacznie wzrosła r/r. Wyższe dochody odnotowano gł. z tytułu większych wpływów z podatków i środków z UE.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 6. Relacja dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB w latach 2002-2013 (w %)

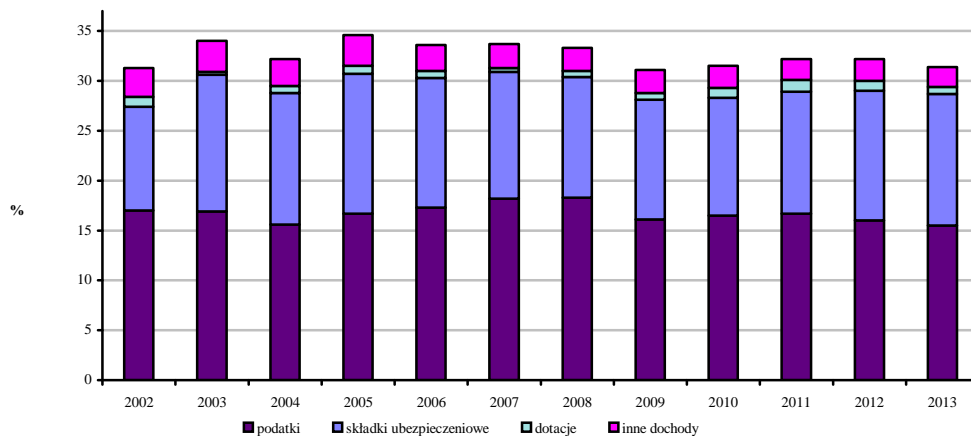
Po nieznacznym spadku r/r (o 0,1 pkt. proc.) dochodów sektora w 2012 r. w relacji do PKB, w 2013 r. nastąpił dalszy ich spadek -o 0,8 pkt. proc. r/r. Na spadek ten wpłynęły niższe (w relacji do PKB) podatki (o 0,5 pkt. proc.), dotacje (środki z UE) (o 0,3 pkt. proc.) i inne dochody (o 0,2 pkt. proc.), z wyjątkiem składek na ubezpieczenia społeczne, które wzrosły (o 0,2 pkt. proc.).



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 7. Relacja dochodów szczebla centralnego do PKB w latach 2002-2013 (w %)

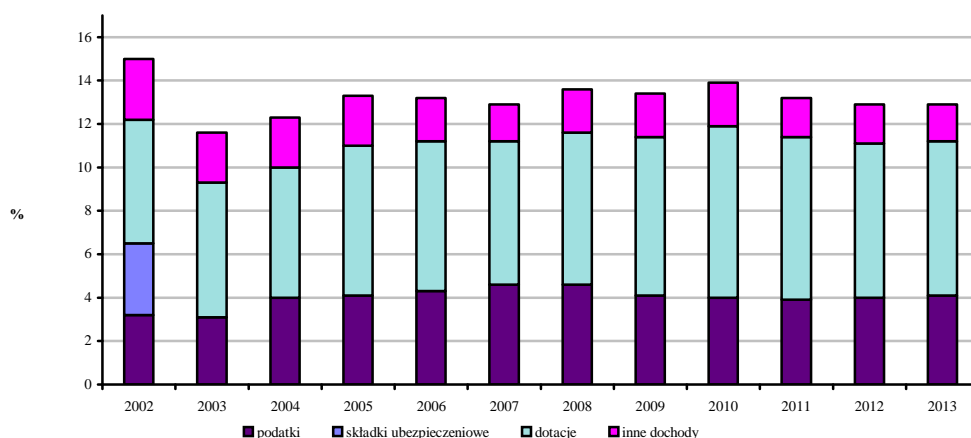
Podobnie jak w sektorze, również na szczeblu centralnym w 2013 r. zanotowano spadek r/r dochodów w relacji do PKB (o 0,8 pkt. proc.). Na spadek ten wpłynęły gł. niższe (w relacji do PKB) podatki (o 0,6 pkt. proc.), jak również dotacje (środki z UE) o 0,3 pkt. proc. i inne dochody o 0,1 pkt. proc., z wyjątkiem składek na ubezpieczenia społeczne, które wzrosły o 0,2 pkt. proc.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 8. Relacja dochodów szczebla lokalnego do PKB w latach 2002-2013 (w %)

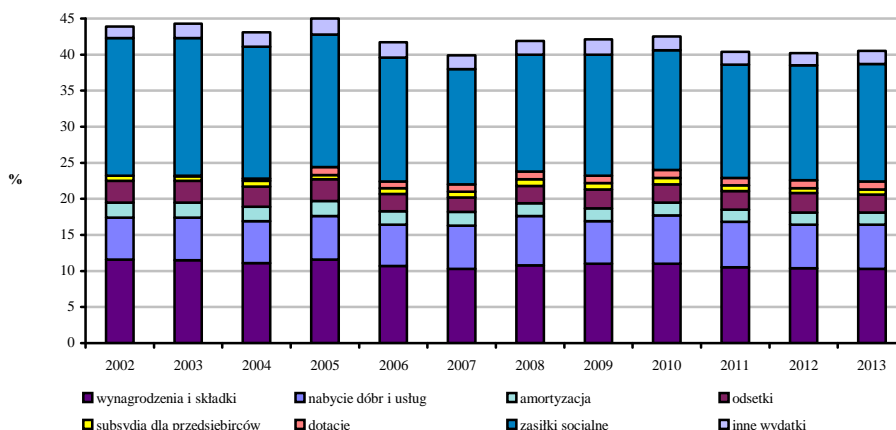
Od 2011 r. dochody szczebla lokalnego w relacji do PKB zmniejszają się. W 2013 r. spadek był jednak nieznaczny (o 0,1 pkt. proc.) Na spadek ten wpłynęły niższe (w relacji do PKB) dotacje (środki z UE) o 0,1 pkt. proc. i inne dochody o 0,1 pkt. proc., podatki natomiast wzrosły o 0,1 pkt. proc. W 2002 r. na szczeblu lokalnym występowały dochody ze składek, ponieważ do tego roku funkcjonowały Kasy Chorych, które w 2003 r. przeszły do szczebla centralnego do NFZ.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 9. Relacja wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB w latach 2002-2013 (w %)

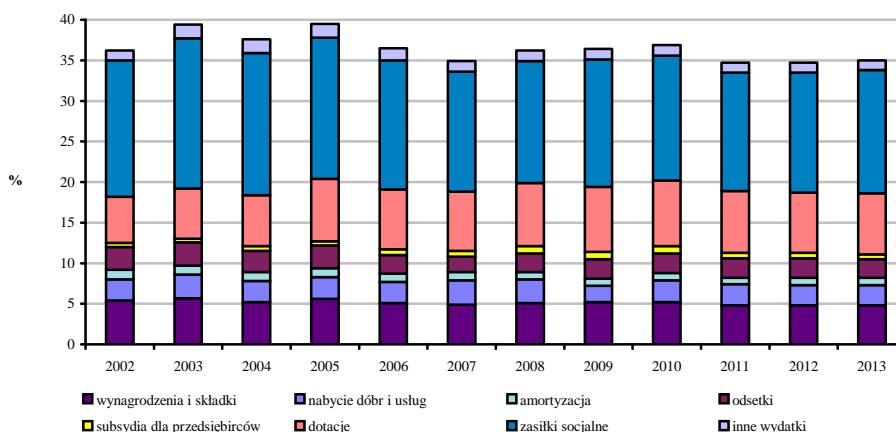
Obserwowany od 2008 r. do 2010 r. wzrost relacji wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB został w 2011 r. i 2012 r. odwrócony. W 2012 r. na spadek tej relacji największy wpływ miała niższa r/r nabycia dóbr i usług do PKB. W 2013 roku natomiast relacja wydatków do PKB znowu nieznacznie wzrosła (o 0,2 pkt. proc.), największy wpływ miały na to zasiłki socjalne.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 10. Relacja wydatków szczebla centralnego do PKB w latach 2002-2013 (w %)

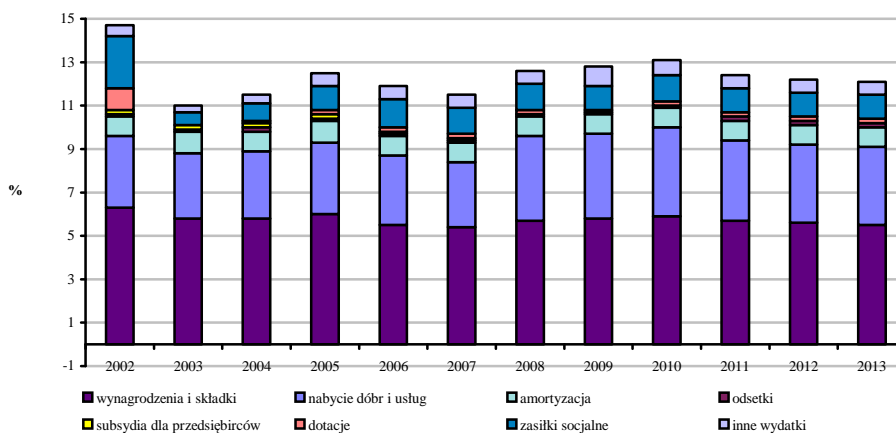
Po istotnym obniżeniu wydatków z 39,4% PKB w roku 2005 do 36,6% PKB w 2006 r. i 35,0% PKB w roku 2007, po wzroście w 2008-2010 nastąpiło ich ponowne obniżenie (do 34,7% PKB) w roku 2011, w 2012 pozostały na niezmiennym poziomie. W 2013 roku relacja wydatków do PKB znowu wzrosła osiągając poziom z 2007 r. - największy wpływ na to miały zasiłki socjalne.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 11. Relacja wydatków szczebla lokalnego do PKB w latach 2002-2013 (w %)

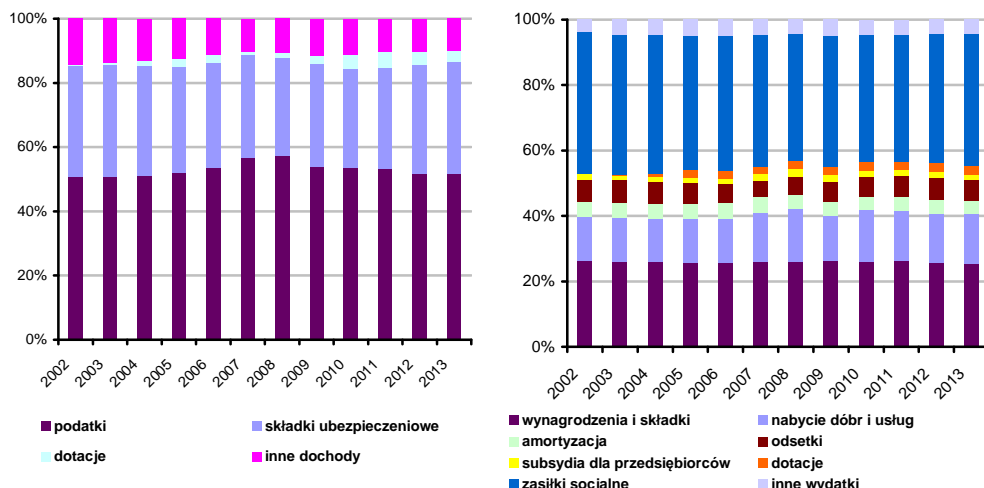
Po obserwowanym od 2008 r. do 2010 r. wzroście relacji wydatków szczebla lokalnego do PKB w 2011 r. nastąpił ich spadek o 0,7 pkt. proc. r/r, a w 2012 r. o 0,3 pkt. proc. r/r. (gł. z tytułu spadku - nabycia dóbr i usług i wynagrodzeń. W 2013 roku wydatki do PKB nieznacznie się obniżyły r/r.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 12. Struktura dochodów i wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych w latach 2002-2013

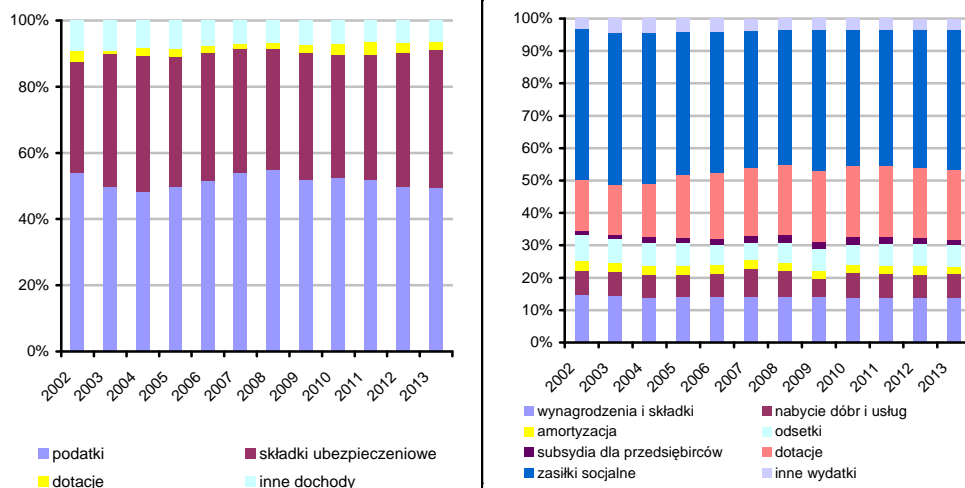
Od 2004 r. do 2008 r. w strukturze dochodów sektora systematycznie wzrastał udział podatków, kosztem składek i pozostałych dochodów. Od 2009 r. udział podatków systematycznie spadał. W latach 2011 – 2013 spadek ten został zrekompensowany wzrostem dochodów ze składek ubezpieczeniowych. Do 2011 r. wzrastał też udział środków z UE (po ich obniżeniu w 2007 r.), , po czym od 2012 r. zaczął się obniżać. W strukturze wydatków w porównaniu z 2002 r. największe zmiany dotyczyły wzrostu udziału transferów do UE kosztem spadku udziału zasiłków socjalnych.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 13. Struktura dochodów i wydatków szczebla centralnego w latach 2002-2013

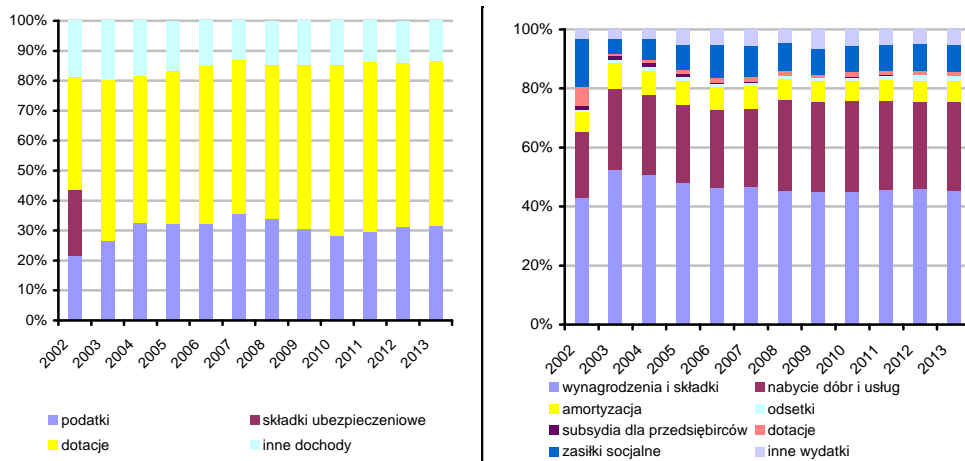
W strukturze dochodów szczebla centralnego trzeci rok z rzędu wystąpił spadek udziału podatków, zrekompensowany wzrostem udziału składek ubezpieczeniowych. W ostatnich dwóch latach zmniejszył się też udział środków z UE. W strukturze wydatków od 2010 r. maleje udział wynagrodzeń liczonych ze składkami, od 2011 r. dotacji do przedsiębiorstw i transferów poza sektor oraz do szczebla lokalnego. W 2013 zmniejszył się również udział odsetek z tytułu obsługi długu, a wzrósł udział zasiłków socjalnych.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 14. Struktura dochodów i wydatków szczebla lokalnego w latach 2002-2013

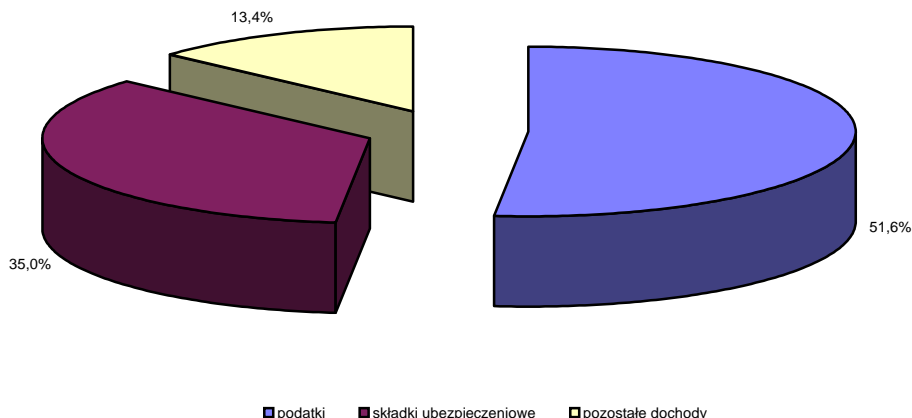
Struktura dochodów i wydatków szczebla lokalnego w roku 2002 kształtowała się odmiennie ze względu na funkcjonujące na tym szczeblu Kasy Chorych (od 2003 r. zastąpił je NFZ uwzględniony na szczeblu centralnym). W 2013 r. trzeci rok z rzędu wzrósł udział podatków, a zmniejszył się udział dotacji (gł. środki z UE). W wydatkach szczebla lokalnego ponad 82% stanowią koszty funkcjonowania (wynagrodzenia brutto, nabycie dóbr i usług oraz amortyzacja), udział ten pozostaje od 2009 r. stabilny.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 15. Struktura dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2013 r.

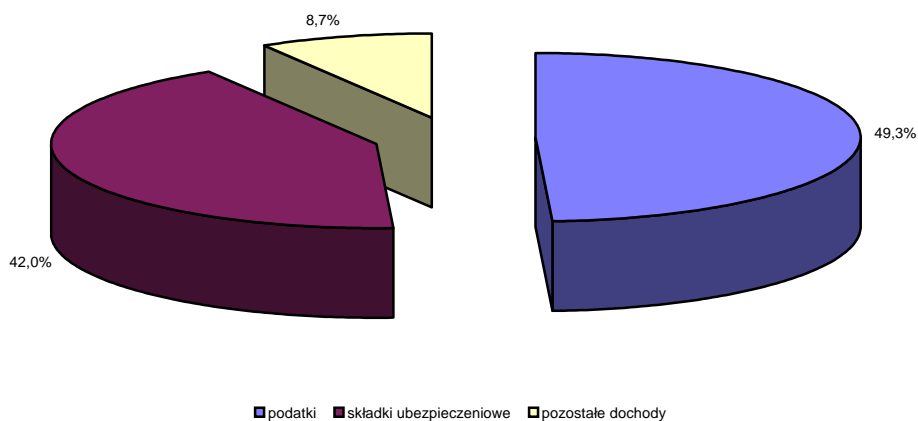
Największą część dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2013 r. stanowiły dochody z podatków. Wśród podatków dominowały podatki od dóbr i usług (stanowiły one 58,4% wpływów z podatków) oraz podatki od dochodów (stanowiły one 32,0% ogółu podatków). W grupie pozostałych dochodów dominowały dochody ze sprzedaży dóbr i usług 40,6%, środki z zagranicy (gł. z UE) 25,3% oraz dochody z własności 16,9%.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 16. Struktura dochodów szczebla centralnego w 2013 r.

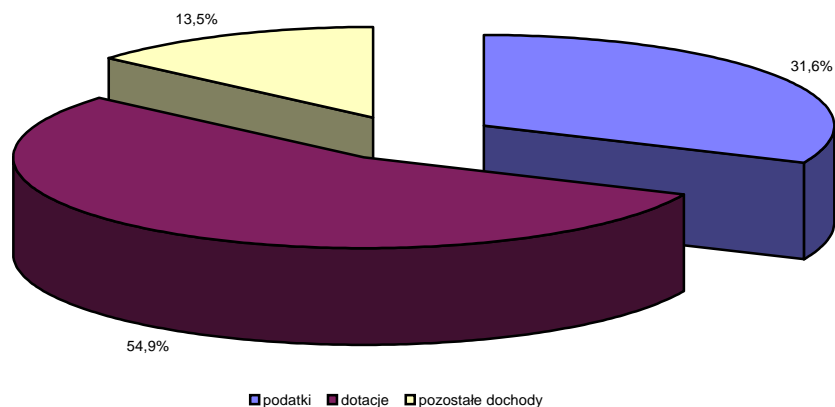
Największą część dochodów szczebla centralnego w 2013 r. stanowiły dochody z podatków. Udział ich w strukturze dochodów 2013 r. w porównaniu do 2012 r. zmniejszył się o 0,5 pkt. proc., wzrósł natomiast udział ze składek ubezpieczeniowych o 1,6 pkt. proc., Udział pozostałych dochodów zmniejszył się o 0,2 pkt. proc. Na spadek pozostałych dochodów wpłynęły gł. transfery ze szczebla lokalnego i z zagranicy (gł. z UE), stanowiące 25,7 pkt. proc. pozostałych dochodów



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 17. Struktura dochodów szczebla lokalnego w 2013 r.

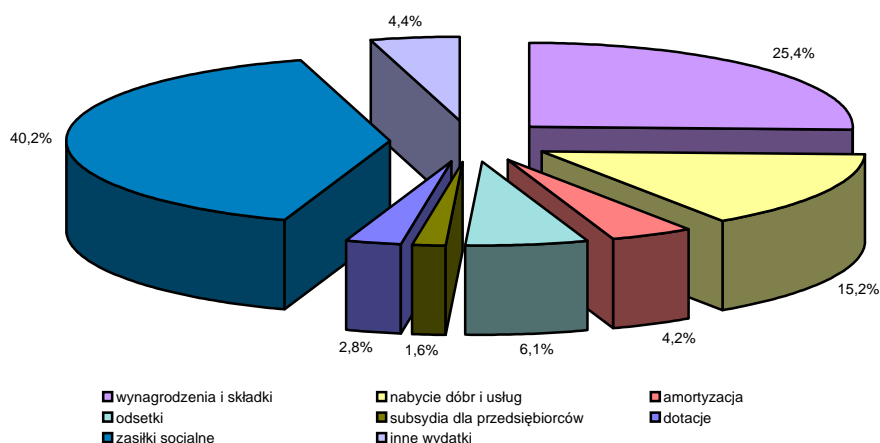
Ponad połowę dochodów szczebla lokalnego w 2013 r. stanowiły dotacje otrzymane ze szczebla centralnego i z zagranicy. Ich udział w porównaniu do 2013 r. zmniejszył się o 0,2%, zmniejszył się też udział pozostałych dochodów o 0,3%, a zwiększył udział podatków – o 0,6%.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 18. Struktura wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2013 r.

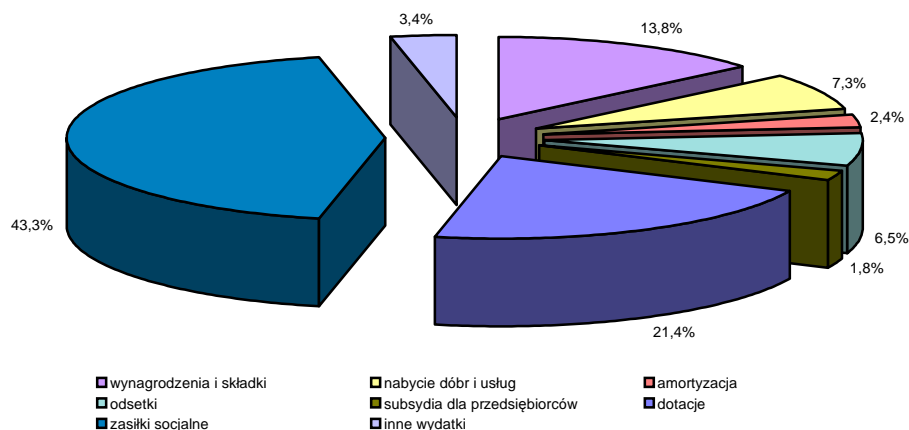
W 2013 r. największy wpływ na wydatki, 80,8% ogółu wydatków, miały: zasiłki socjalne (których udział w porównaniu do 2012 r. wzrósł o 0,6%), wynagrodzenia ze składkami (spadek udziału o 0,3% r/r), nabycie dóbr i usług (wzrost o 0,2% r/r). W 2013 r. nastąpił duży spadek udziału w odsetkach o 0,6% r/r.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 19. Struktura wydatków szczebla centralnego w 2013 r.

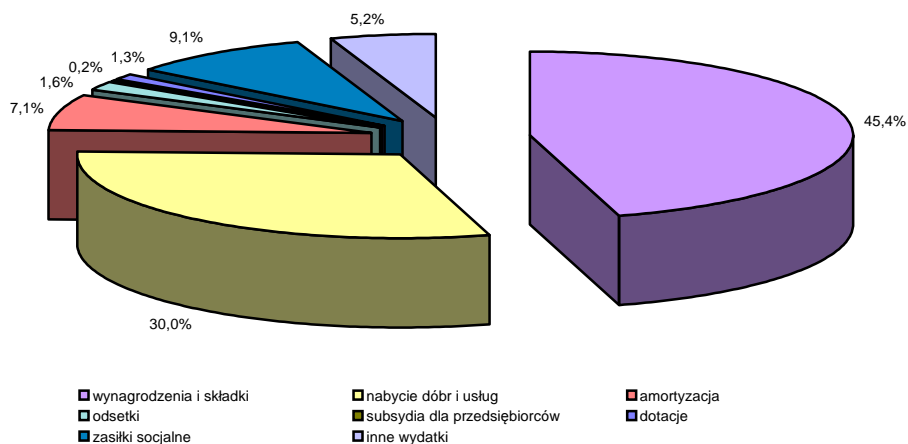
W 2013 r. największy wpływ na wydatki szczebla centralnego, 78,5% ogółu wydatków, miały: zasiłki socjalne, dotacje, wynagrodzenia ze składkami. W 2013 r. w stosunku do 2012 r. wzrost udziału odnotowano w zasiłkach socjalnych (o 0,7%) i w zużyciu dóbr i usług (o 0,1%). Spadki wystąpiły w odsetkach (o 0,6%) i dotacjach do przedsiębiorstw (o 0,2%). Udział pozostałych kategorii wydatków nie zmienił się.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres 20. Struktura wydatków szczebla lokalnego w 2013 r.

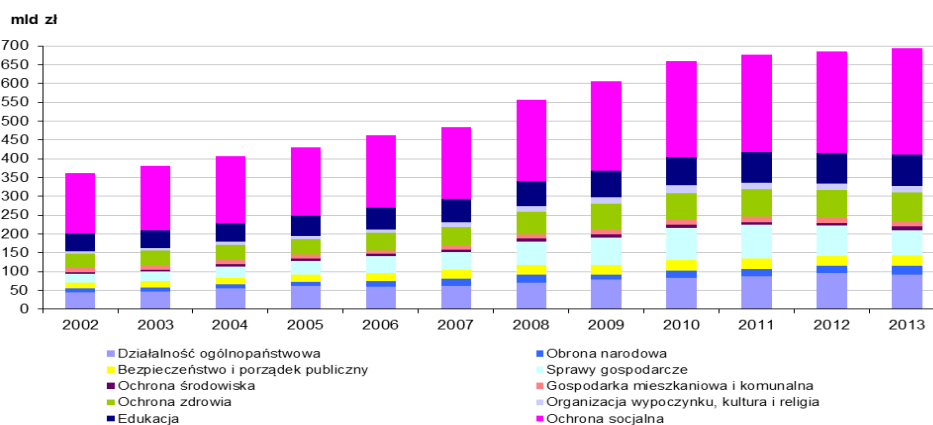
W 2013 r. największe zmiany w strukturze wydatków zanotowano w wynagrodzeniach – spadek o 0,6% i w odsetkach – spadek o 0,4%. Wzrost udziału nastąpił w nabyciu dóbr i usług o 0,5%, amortyzacji o 0,1%, zasiłkach socjalnych o 0,1% oraz w innych wydatkach o 0,3%.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 21. Nakłady sektora instytucji rządowych i samorządowych wg funkcji COFOG w mld zł w latach 2002-2013

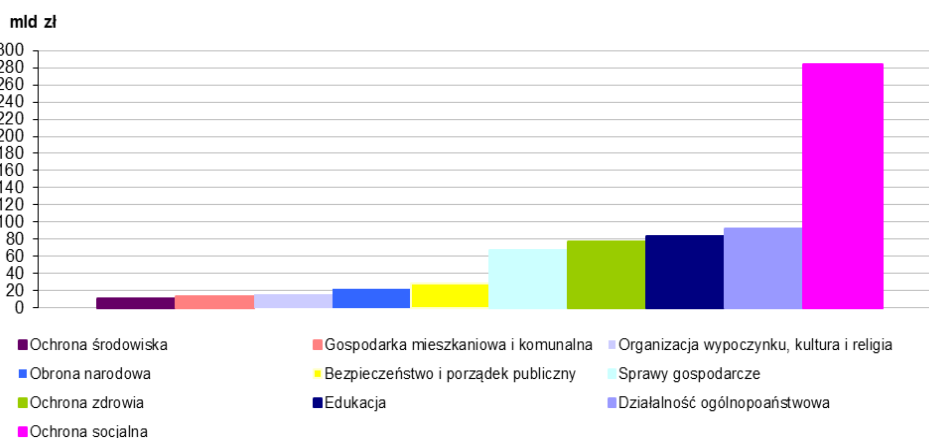
W okresie 2002-2013 systematycznie wzrastały nakłady ogółem sektora instytucji rządowych i samorządowych. Największy wzrost nakładów r/r zanotowano w 2008 r. (15,1%). Wysoki ich wzrost r/r wystąpił też w latach 2009-2010 (odpowiednio o 8,8% i 8,7%). W kolejnych latach dynamika nakładów znacznie się obniżyła. W 2013 r. wzrost nakładów r/r wyniósł 1,4%. Jedynie w funkcji *Ochrona zdrowia* w całym analizowanym okresie nie zanotowano spadków nakładów w skali roku.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 22. Nakłady sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2013 r. wg funkcji COFOG w mld zł

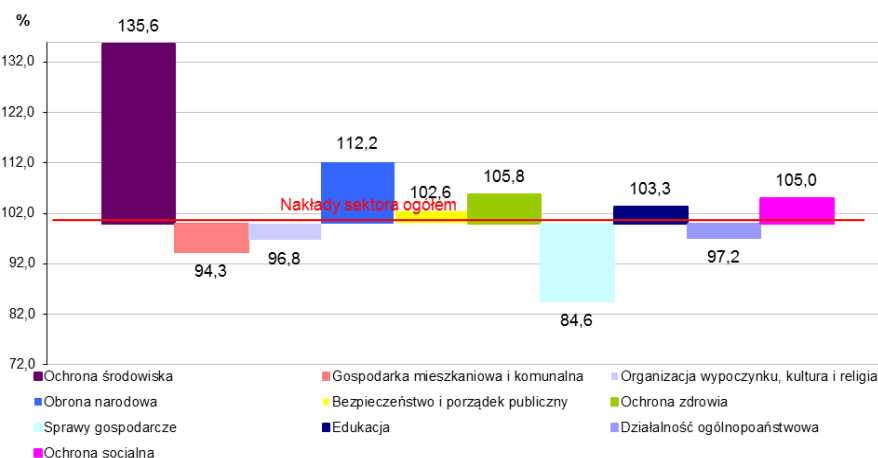
W 2013 r. największe nakłady zanotowano w funkcji *Ochrona socjalna* (283,8 mld zł). W grupie nakładów od 60 do 100 mld zł znalazły się: *Działalność ogólnopaństwowa* (92,6 mld zł) *Edukacja* (83,4 mld zł), *Ochrona zdrowia* (76,9 mld zł) i *Sprawy gospodarcze* (67,2 mld zł). Najniższą grupę nakładów (od 10 do 40 mld zł) reprezentują: *Bezpieczeństwo i porządek publiczny* (27,9 mld zł), *Obrona narodowa* (22,2 mld zł), *Organizacja wypoczynku, kultura i religia* (16,1 mld zł), *Gospodarka mieszkaniowa i komunalna* (13,3 mld zł) oraz *Ochrona środowiska* (10,2 mld zł).



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 23. Dynamika nakładów sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2013 r. wg funkcji COFOG r/r

W 2013 r. nakłady ogółem wzrosły r/r o 1,4%. Najbardziej wzrosły nakłady na *Ochronę Środowiska* (o 35,6% - po spadkach od 2010 do 2012 r.). Wysoki wzrost wystąpił też w funkcji *Obrona narodowa* (o 12,2%). Największy spadek r/r zanotowano natomiast w zakresie nakładów na *Sprawy Gospodarcze* – o 16,2%, (głównie w wyniku zmniejszenia nakładów na transport). Spadek w tej funkcji notowany jest drugi raz z rzędu (w 2012 r. o 10,2% r/r), po wysokich wzrostach w latach poprzednich.

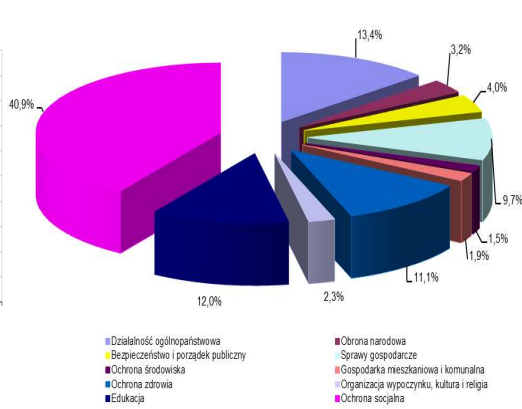
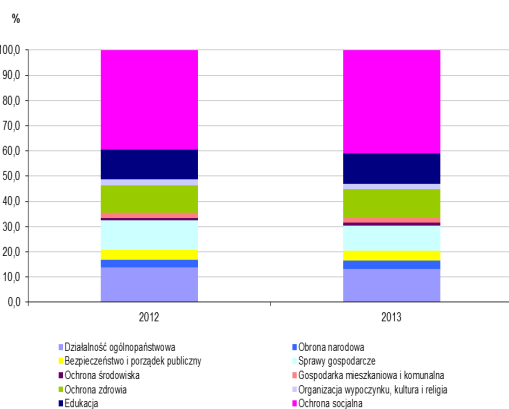


Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 24. Struktura nakładów sektora instytucji rządowych i samorządowych wg funkcji COFOG w latach 2012-2013

Wykres nr 25. Struktura nakładów sektora instytucji rządowych i samorządowych w 2013 r. wg funkcji COFOG

Największe spadki w strukturze nakładów sektora instytucji rządowych i samorządowych w okresie 2012-2013 zaobserwowano w zakresie *Spraw gospodarczych* (spadek o 2,0 pkt proc.) oraz *Działalności ogólnopaństwowej* (spadek o 0,5 pkt proc.) Największe wzrosty zanotowano w zakresie *Ochrony Socjalnej* (wzrost o 1,4 pkt proc) oraz *Ochrony środowiska i Zdrowia* (wzrosty po 0,4 pkt. proc.).

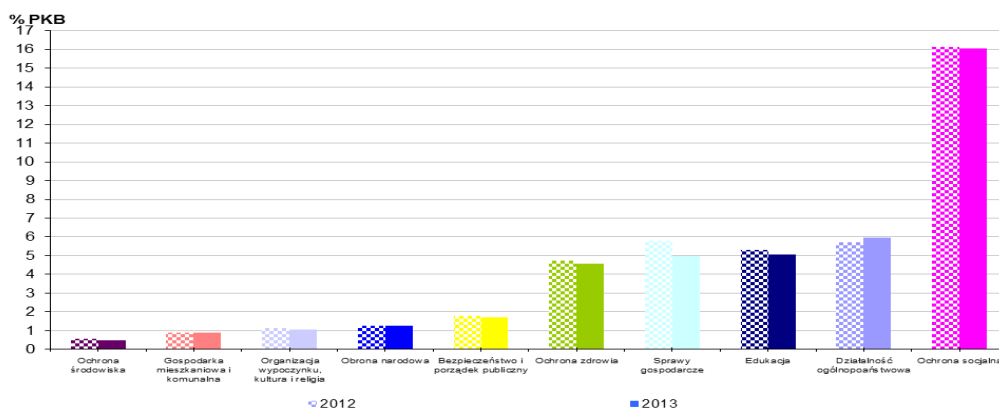


Źródło: Opracowanie własne MF

Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 26. Nakłady sektora instytucji rządowych i samorządowych wg funkcji COFOG jako % PKB w latach 2012-2013

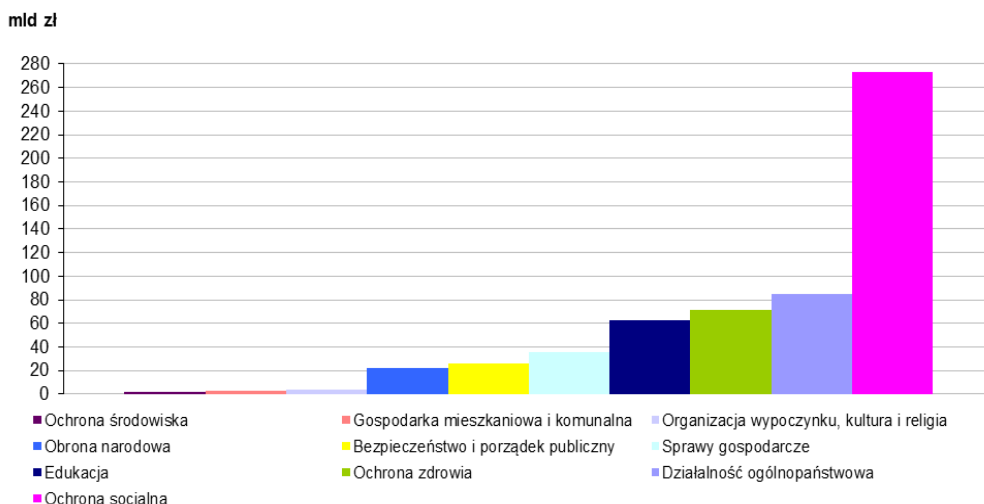
W 2013 r. nakłady ogółem sektora instytucji rządowych i samorządowych stanowiły 41,7% PKB, wobec 42,4% PKB w 2012 r. Spadek udziału w PKB nakładów na *Sprawy gospodarcze* (o 0,9 pkt proc, w tym o 0,4 pkt proc. w transporcie) oraz na *Działalność ogólnopaństwową* (o 0,3 pkt proc, w tym o 0,2 pkt proc. na obsługę zadłużenia). Największy wzrost udziału nakładów w PKB r/r dotyczył funkcji *Ochrona Socjalna* (o 0,4 pkt proc).



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 27. Nakłady szczebla centralnego wg funkcji COFOG w 2013 r. w mld zł

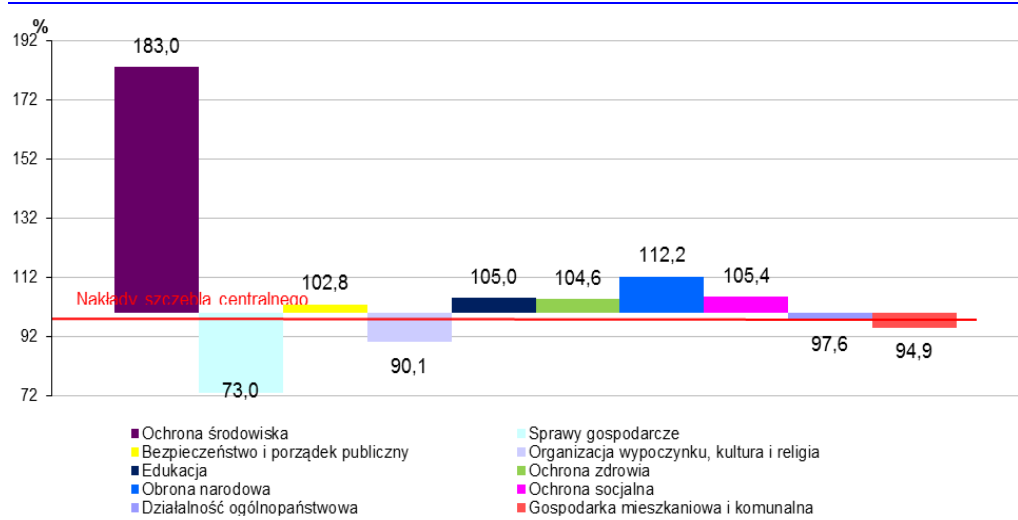
Nakłady poniesione przez szczebel centralny w 2013 r. wyniosły 585,8 mld zł. Największe nakłady szczebel centralny poniósł na *Ochronę Socjalną*. Nakłady w zakresie tej funkcji stale rosną od 2003 r. (z wyj. 2007 r. – spadek o 0,7% r/r). W 2013 r. wzrosły r/r o 14,0 mld zł, 5,4%). Znaczne nakłady szczebel centralny poniósł na *Działalność ogólnopaństwową*, *Ochronę zdrowia* oraz *Edukację* jednak były one 3-4 krotnie niższe niż na *Ochronę socjalną*.



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 28. Dynamika nakładów szczebla centralnego w 2013 r. wg funkcji COFOG r/r

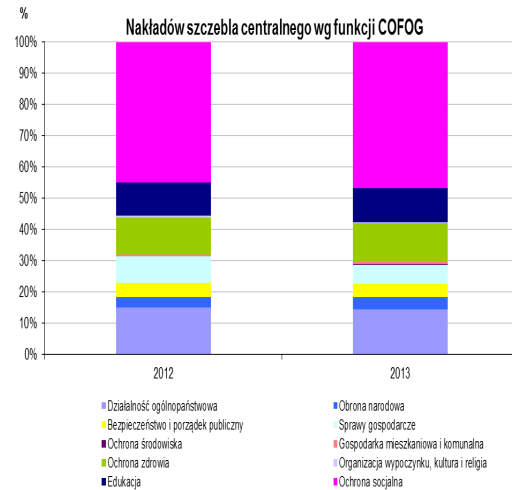
W 2013 r. w większości funkcji COFOG odnotowano wzrost nakładów r/r. Największy wzrost nakładów notowano w zakresie *Ochrony Środowiska* (83,0%), wobec spadku notowanego przed rokiem (26,1%). Dużo wyższy niż przed rokiem wzrost zanotowano w zakresie *Obrony Narodowej* (12,2 r/r, wobec 1,9%). Istotny wzrost r/r nastąpił też w funkcji *Ochrona socjalna* (o 5,4%) i *Edukacja* (o 5,0%). W 2013r największy spadek nakładów wystąpił w funkcji *Sprawy Gospodarcze* (o 27,0%), głównie za sprawą transportu. Duży spadek nastąpił też w nakładach na *Organizację wypoczynku, kulturę i religię*, (o 9,9%) oraz w *Gospodarce Mieszkaniowej i Komunalnej* (o 5,1%).



Źródło: Opracowanie własne MF

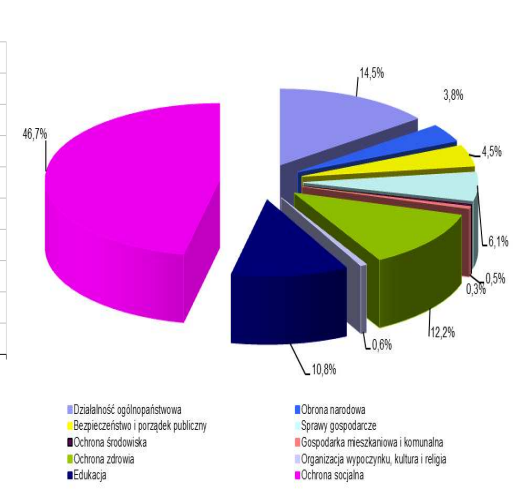
Wykres nr 29. Struktura nakładów szczebla centralnego wg funkcji COFOG w latach 2012-2013

Największy udział w nakładach ogółem szczebla centralnego w 2013 r. notowano w zakresie *Ochrony socjalnej* (46,7%), był on o 1,7 pkt proc wyższy r/r. Wyższy r/r. (po 0,4 pkt proc.) był również udział nakładów na *Obronę Narodową*, *Zdrowie* oraz *Edukację*. Po 0,1 pkt proc. r/r wzrosły nakłady na *Ochronę środowiska* oraz *Bezpieczeństwo i porządek publiczny*. Spadek udziału w nakładach ogółem notowano w zakresie funkcji: *Sprawy gospodarcze* (o 2,4 pkt proc.), *Działalność Ogólnopaństwowa* (o 0,6 pkt proc.) *Organizacja Wypoczynku Kultury i Religii* (o 0,1 pkt proc.).



Źródło: Opracowanie własne MF

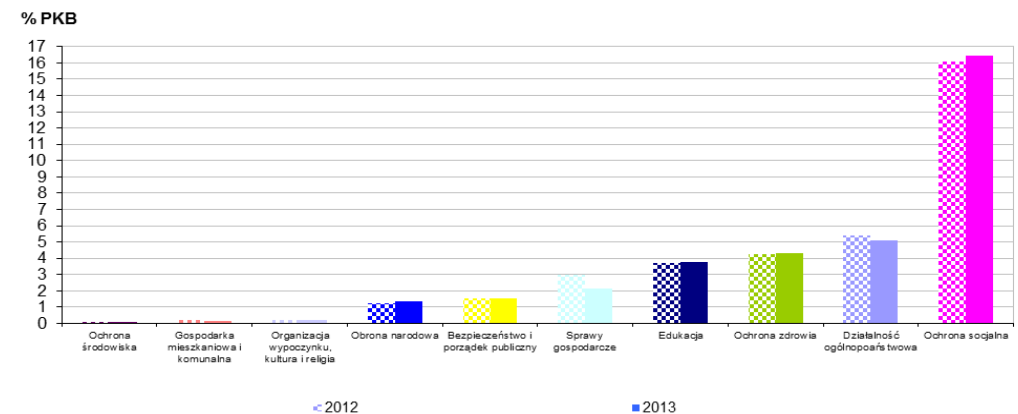
Wykres nr 30. Struktura nakładów szczebla centralnego w 2013 r. wg funkcji COFOG



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 31. Nakłady szczebla centralnego wg funkcji COFOG jako % PKB w latach 2012-2013

Nakłady ogółem szczebla centralnego w 2013 r. stanowiły 35,2% PKB. Ich udział w PKB był niższy r/r (w 2012 r. stanowił 35,7%). Spadek nakładów ogółem w 2013 r. o 0,5 pkt proc. wynikał głównie ze spadku udziału nakładów w PKB na *Sprawy gospodarcze* (o 0,9 pkt proc, w tym o 0,7 pkt proc. na transport), a także na *Działalność Ogólnopaństwową* (o 0,3 pkt proc., w tym o 0,2 pkt proc. na obsługę zadłużenia). Wzrost udziału nakładów w stosunku do PKB zanotowano w funkcji *Ochrona socjalna* (o 0,4 pkt proc.) i po 0,1 pkt proc. w funkcjach: *Zdrowie*, *Edukacja*, *Ochrona środowiska* i *Obrona narodowa*.

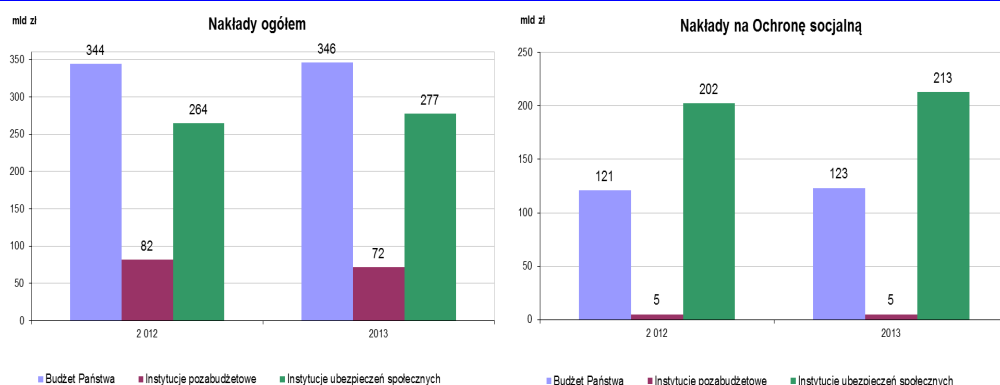


Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 32. Nakłady szczebla centralnego² w podziale na budżet państwa, instytucje działające poza budżetem państwa oraz instytucje ubezpieczeń społecznych w mld zł w latach 2012-2013

W 2013 r. wrosły nakłady ogółem budżetu państwa (o 2,2 mld zł, do 346,0 mld zł, w tym *ochrona socjalna* o 2,1 mld zł) oraz nakłady ogółem instytucji ubezpieczeń społecznych (o 12,7 mld zł, do 277,1 mld zł). Instytucje działające poza budżetem państwa zanotowały spadek nakładów (o 10,1 mld zł do 71,7 mld zł, w tym o 8,8 mld zł transport).

Największe nakłady na *Ochronę socjalną* ponoszą instytucje ubezpieczeń społecznych. W 2013 r. wzrosły one do 212,9 mld zł (wzrost o 10,6 mld zł).



Źródło: Opracowanie własne MF

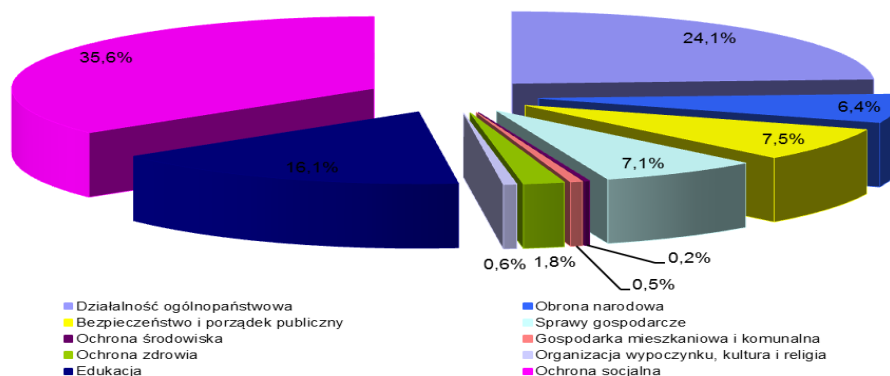
Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 33. Struktura nakładów budżetu państwa w 2013 r. wg funkcji COFOG

Podobnie jak na szczeblu centralnym, w strukturze nakładów budżetu państwa w 2013 r. najwyższy udział miały nakłady na *Ochronę socjalną* ((wzrost o 0,4 pkt proc r/r) i *Działalność ogólnopaństwową* (spadek o 0,3 pkt proc r/r, w tym obsługa długu o 0,6 pkt proc.).

Największym wzrostem charakteryzowały się nakłady budżetu państwa na *Obronę Narodową* (o 0,7 pkt proc r/r).

Największy spadek r/r nakładów budżetu państwa miał miejsce w funkcji *Sprawy gospodarcze* (o 1,2 pkt proc.).

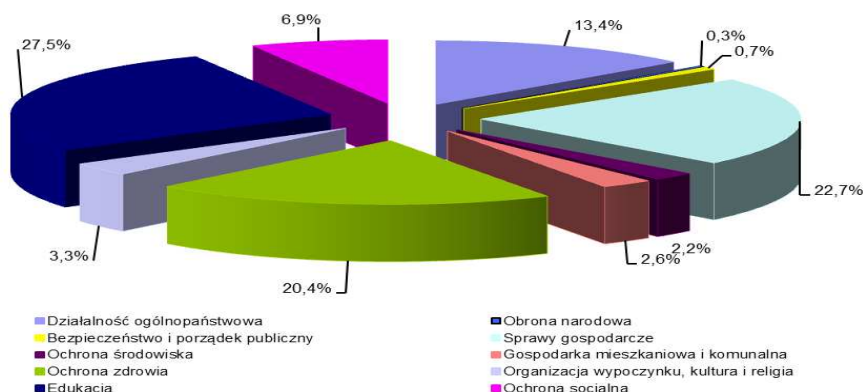


Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 34. Struktura nakładów instytucji działających poza budżetem państwa na szczeblu centralnym w 2013 r. wg funkcji COFOG

Inna struktura nakładów ogółem jest obserwowana w grupie instytucji działających poza budżetem państwa. Największy udział nakładów w 2013 r. obserwowano w zakresie *Edukacji* (dotyczyło to edukacji wyższej), wzrósł on o 2,9 pkt proc r/r oraz *Spraw Gospodarczych* (spadek udziału o 11,4 pkt proc r/r, w tym o 8,5 pkt proc. w zakresie transportu).

W porównaniu z 2012 r. największy wzrost udziału nakładów obserwowano w zakresie *Ochrony zdrowia* (wzrost udziału o 3,5 pkt proc r/r).

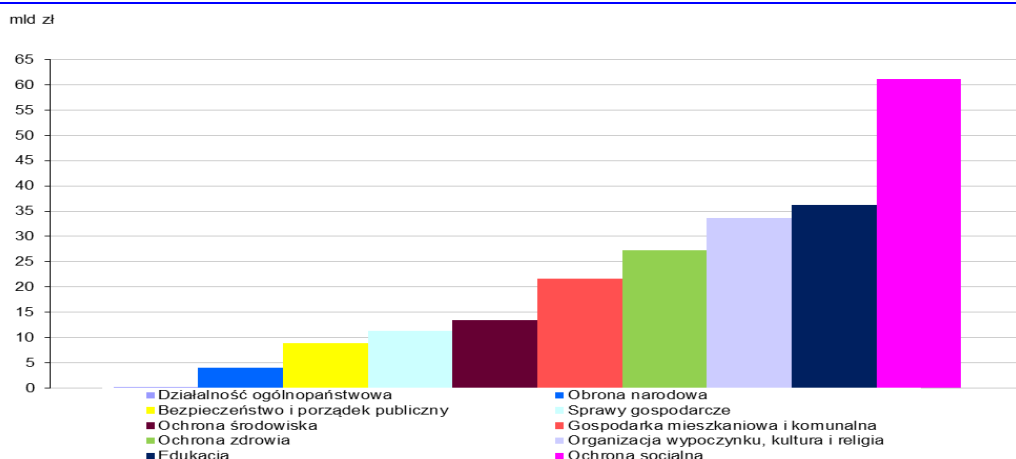


Źródło: Opracowanie własne MF

² Nakłady szczebla centralnego stanowią sumę nakładów budżetu państwa, instytucji działających poza budżetem państwa oraz instytucji ubezpieczeń społecznych. Ze względu na konsolidację danych dane dla szczebla centralnego nie stanowią sumy trzech wyżej wymienionych komponentów.

Wykres nr 35. Nakłady szczebla lokalnego wg funkcji COFOG w 2013 r. w mld zł

Nakłady szczebla lokalnego w 2013 r. wyniosły 217,5 mld zł były o 63% niższe od nakładów poniesionych przez szczebel centralny. W grupie nakładów szczebla lokalnego górują nakłady na *Edukację* (61,2 mld zł). W grupie nakładów od 20,0 mld zł do 40,0 mld zł znalazły się nakłady na *Sprawy gospodarcze* (36,3 mld zł, w tym na transport 30,7 mld zł), *Zdrowie* (33,7 mld zł), *Ochronę socjalną* (27,2 mld zł) i *Działalność ogólnopaństwową* (21,6 mld zł). Pozostałe 5 funkcji wyniosło łącznie 37,5 mld zł (17,3%).



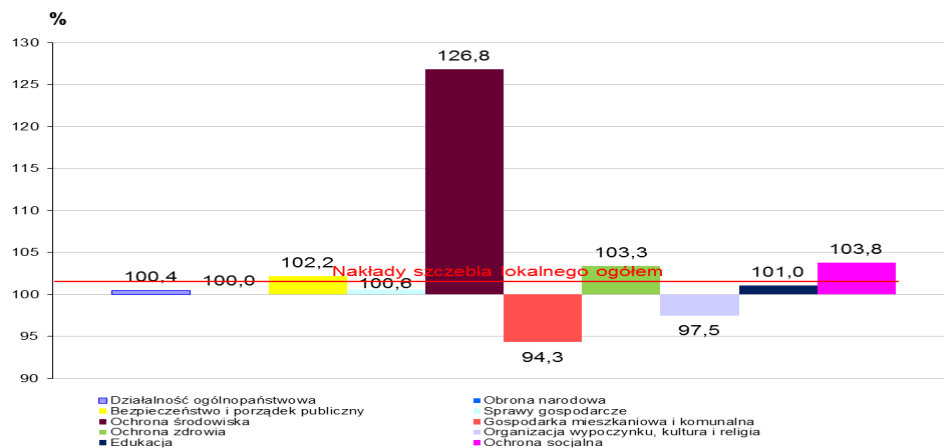
Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 36. Dynamika nakładów szczebla lokalnego w 2013 r. wg funkcji COFOG

Nakłady szczebla lokalnego w 2013 r. były wyższe o 1,8 % r/r.

Najwyższy wzrost nakładów r/r zanotowano w zakresie *Ochrony środowiska* (o 26,8%, wobec spadku o 8,1% w 2012 r.).

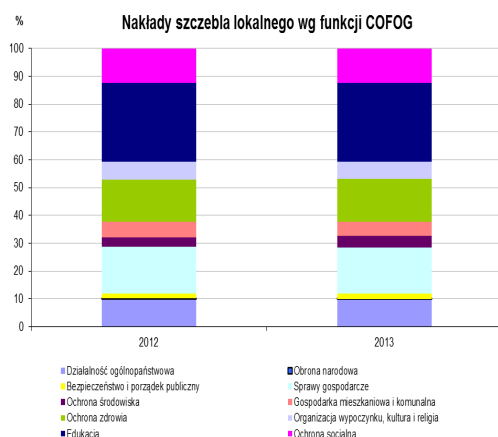
Największym spadkiem charakteryzowały się nakłady na *Gospodarkę mieszkaniową i komunalną* (o 5,7%) oraz na *Organizację wypoczynku, kulturę i religię* (o 2,5%).



Źródło: Opracowanie własne MF

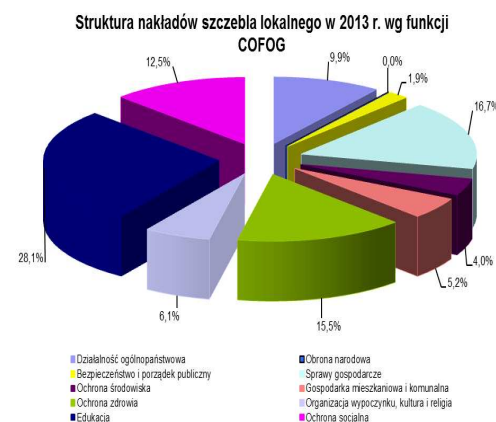
Wykres nr 37. Struktura nakładów szczebla lokalnego wg funkcji COFOG w latach 2012-2013

W okresie 2012-2013 nakłady na *Edukację* stanowiły największą pozycję w strukturze nakładów szczebla lokalnego. W 2013 r. ich udział spadł o 0,2 pkt proc. do 28,1%. Największy spadek r/r dotyczył udziału nakładów na *Gospodarkę Mieszkaniową i Komunalną* (5,2%, wobec 5,6% przed rokiem). Zanotowano również spadek udziału nakładów szczebla lokalnego w zakresie *Spraw Gospodarczych* oraz *Organizacji wypoczynku, kultury i religii* (po 0,3 pkt proc). Najwyższy wzrost udziału obserwowano w *Ochronie Środowiska* (o 0,8 pkt proc.).



Źródło: Opracowanie własne MF

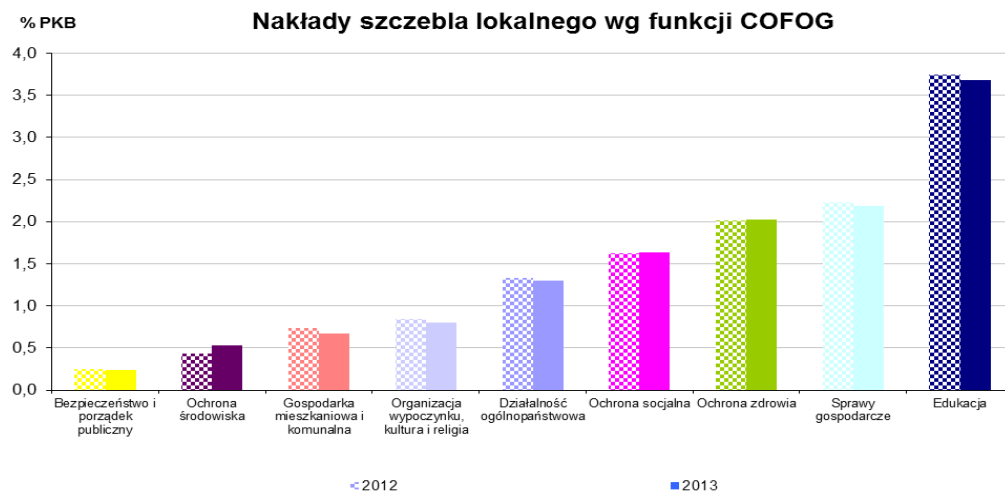
Wykres nr 38. Struktura nakładów szczebla lokalnego w 2013 r. wg funkcji COFOG



Źródło: Opracowanie własne MF

Wykres nr 39. Nakłady szczebla lokalnego wg funkcji COFOG jako % PKB w latach 2012-2013

Nakłady ogółem szczebla lokalnego w 2013 r. stanowiły 13,1% PKB, wobec 13,2% PKB w 2012 r. Udział poszczególnych funkcji nakładów do PKB utrzymał się na poziomie 2012 roku, za wyjątkiem: *Ochrony Środowiska* (wzrost o 0,1 pkt proc.), *Gospodarki mieszkaniowej i komunalnej* (spadek o 0,1 pkt proc.) i *Edukacji* (spadek o 0,1 pkt proc.).



Źródło: Opracowanie własne MF